

בטחון מוסדות חינוך

בטיחות מוסדות חינוך

כללי

1. אבטחת מוסדות החינוך העירוניים היא באחריותה הכוללת, בהנחייתה ובפיקוחה של **משטרת ישראל**, כשהאחריות להפעלה היום-יומית של מערך האבטחה, כולל פיקוח שוטף על המאבטחים (שהם עובדי חברת אבטחה), מוטלת על הרשות המקומית באמצעות קב"ט (קצין בטחון) מוסדות חינוך והנהלת המוסד החינוכי.

הבטחת **בטיחותם** של התלמידים ושל הבאים בשערי מוסדות החינוך מוטלת על הרשות המקומית, והיא אחראית לתקינות המבנים, המתקנים והחצרות הכלולים בשטח המוסד החינוכי ובדרכי הגישה אליו – לרבות אחריות על פעילות חוץ-בית ספרית. הפעילות נעשית יחד עם הנהלות מוסדות החינוך ובאמצעות קב"ט מוסדות חינוך ומנהל בטיחות מוסדות חינוך ברשות.

בעיריית רמת גן קב"ט מוסדות חינוך ומחלקתו פועלים במסגרת אגף החינוך.

2. מטרת הביקורת היתה לבדוק את תהליכי הטיפול בנושאים השונים הנוגעים לבטחון ולבטיחות מוסדות החינוך – לרבות אופן מילוי ההנחיות של משטרת ישראל ומשרד החינוך.

3. לצורך הביקורת נערכו הפעולות הבאות:

- ראיונות עם: מנהל אגף החינוך; קב"ט מוסדות חינוך; מנהל בטיחות מוסדות חינוך; קב"טים אזוריים; מנהלי מוסדות חינוך; עב"טים (עוזרי בטחון); מפקחי וסיירי חברות האבטחה.
- בדיקת מסמכים הקשורים לנושאי הביקורת.
- ביקורי בדיקה בבתי ספר ובגני ילדים.

בטחון

מבוא

4. בהתאם להחלטת הממשלה מס' 5719 מיוני 1995, **משטרת ישראל** נושאת באחריות לאבטחת מוסדות החינוך בישראל, במסגרת אחריותה הכוללת לבטחון הפנים. ביצוע האבטחה הוא בהתאם לשיקוליה המקצועיים והמבצעיים של המשטרה ועפ"י הקריטריונים הנקבעים על ידה.

בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך סו'3/ (ב') : הרשות המקומית (באמצעות קב"ט הרשות/קב"ט מוסדות חינוך) היא האחראית לביצוע הדרישות המבצעיות והמנהלתיות של משטרת ישראל, לרבות הפעלת מערך פיקוח ובקרה.

5. ההנחיות בכתב המנחות את הגורמים העוסקים בנושא אבטחת מוסדות חינוך ברשות המקומית, הן :

- חוזרי מנכ"ל משרד החינוך.
- דרישות משטרת ישראל לאבטחה אזרחית.
- הנחיות שוטפות של גורמי הבטחון במשרד החינוך (קב"ט ארצי/מחוזי).
- הנחיות עירוניות-מקומיות.

6. מטרות האבטחה ומרכיבי הבטחון

א. בהתאם לחוזרי מנכ"ל משרד החינוך סו'3/ (ב') "נוהלי בטחון בבתי הספר", מנובמבר 2005 ; ס"ח3/ (ב') "נוהלי בטחון, בטיחות, שע"ח וטיולים בגני ילדים", מנובמבר 2007 - מטרות האבטחה במוסדות החינוך הן :

- לאבטח את התלמידים, את המורים, הגננות וצוות העובדים ולאפשר קיום לימודים סדירים.
- להרתיע גורמים עוינים ולמנוע מהם ביצוע פיגוע במוסדות החינוך.

אבטחת מוסדות החינוך מתבצעת באחריות הכוללת של משטרת ישראל בהתאם לשיקוליה המקצועיים והמבצעיים, ועפ"י הקריטריונים הנקבעים על ידה.

האחריות להפעלה היום-יומית של המאבטחים והפיקוח היומי השוטף על עבודתם מוטלים על קב"ט הרשות המקומית ועל הנהלת המוסד החינוכי.

ב. מרכיבי הבטחון שחובה להתקינם במוסדות החינוך

- גדר תקנית תקינה.
- שער כניסה המאפשר נעילה מבפנים.
- שער/י יציאת חירום.
- אמצעי קשר בין השער למזכירות (בבתי"ס).
- מערכת כריזה (בבתי"ס).
- שער כניסה לרכב (בבתי"ס).
- לחצן מצוקה למוקד (בגנים בלי אבטחה צמודה).
- פעמון הצמוד לשער הראשי (בגנים בלי אבטחה צמודה).
- האחריות להתקנת מרכיבי הבטחון היא של הרשות המקומית.

7. אחריות מנהל המוסד החינוכי

- מנהל המוסד החינוכי נושא באחריות הכוללת לביצוע הוראות קב"ט מוסדות חינוך ברשות, הקב"ט המחוזי של משרד החינוך ומשטרת ישראל.
- במסגרת אחריות זו המנהל אחראי על כלל הפעילות המתרחשת בביה"ס והפעילות החוץ-בית ספרית, בשגרה ובמצב חירום; על סדרי התורנות של המורים והעובדים בנושאי בטחון, בטיחות ושע"ח (שעת חירום); על מתן הוראות בעת אסון פתע רב נפגעים.
- בגני הילדים, על מנהלת הגן לפעול לביצוען של כל הנחיות הבטחון כפי שהן מועברות ע"י קב"ט מוס"ח, עפ"י ההנחיות של המשטרה ושל משרד החינוך.

8. תפקידי העב"ט (עוזר לבטחון, לבטיחות ולשע"ח)

- על מנהל בית הספר למנות עוזר לבטחון, לבטיחות ולשע"ח (עב"ט) שישמש לו עוזר, וירכז נושאים אלה.

- לעב"ט ימונה אחד מסגני המנהל או מורה בעל כושר אירגון הנמצא רוב ימי השבוע במוסד.
- על העב"ט להיות הסמכות למתן הוראות בשעת אירוע חירום, בעת היעדרות המנהל. כמו כן עליו להיות בקשר עם קב"ט מוסדות החינוך ברשות המקומית. ראה גם סעיף 20 להלן.

9. קב"ט מוסדות חינוך ברשות המקומית

תחומי אחריותו של הקב"ט הם :

- אחראי לארגון הבטחון והבטיחות השוטפים ולקיום סדרי אבטחה ובטיחות נאותים במוסדות החינוך, בפעילות החוץ-בית-ספרית, בקייטנות, במחנות ובאירועים המתקיימים בתוך המוסד החינוכי ומחוצה לו.
- אחראי להקצאת מרכיבי ביטחון במוסד החינוכי.
- אחראי להפעלת מערך הדרכה והשתלמויות לעובדי ההוראה (מנהלים, גננות ומורים) בנושאי ביטחון, בטיחות והיערכות למצבי חירום.
- אחראי לקיום תרגילים במהלך השנה על פי ההוראות בחוזר המנכ"ל ועל פי הנחיות נוספות המוכתבות על ידי הקב"ט המחוזי.
- אחראי לביצוע ביקורים וביקורות במוסדות החינוך בתחומים שהוא אחראי עליהם.
- אחראי לארגון, להכנה ולתרגול של המוסד החינוכי למצבי החירום השונים ולהתמודדות בעת אסון פתע רב נפגעים.
- אחראי להכשרה של צוותי החירום הבית ספריים.
- אחראי לביצוע מטווחים לעובדי הוראה שקיבלו נשק מהרשות המקומית או ממשרד החינוך.
- מארגן השתתפות מורים, גננות ותלמידים בהשתלמויות של פיקוד העורף המתבצעות על ידי מאלש"חים (מדריכי אוכלוסייה לשעת חירום).
- מסייע בהדרכת מורי השל"ח ורכזי הטיולים בהשתלמויות שתתצבענה באחריות של ועדות טיולים מחוזיות.

ממצאים

10. המוסדות המאובטחים ומס' המאבטחים

- א. מאחר ולא ניתן לאבטח את כל מוסדות החינוך בישראל, נקבעו ע"י המשטרה תבחינים לקביעת המוסדות להם תינתן אבטחה אזרחית, כדלהלן:
- קיים איום פח"ע על המוסד החינוכי.
 - במוסד לומדים 100 תלמידים ויותר (בחינוך המיוחד גם במספר תלמידים קטן יותר).
 - באשכול גני ילדים הכולל לפחות 3 גנים.
 - קיימת במוסד "חליפת מיגון" בהתאם להנחיות המשטרה.
 - המוסד מאושר ע"י משרד החינוך ובעל "סמל מוסד".
- ב. המשטרה משתתפת במימון עלויות האבטחה (כמפורט בסעיף 25 להלן), עבור אותם מוסדות המתאימים לקריטריונים הנ"ל. אבטחה נוספת (מבחינת מספר מוסדות מאובטחים או מספר המאבטחים בכל מוסד) היא לפי החלטת-ובמימון מלא - של הרשות המקומית.
- התקנים שהמשטרה מאשרת הם בדרך כלל עבור מאבטח אחד לכל מוסד, ולעתים מאשרים מאבטח נוסף למוסד - לפי שיקולים של מבנה השטח, שער כניסה נוסף, וכד'.
- ג. עבור עיריית רמת-גן אישרה המשטרה **49 תקני מאבטחים**, ב- 46 מוסדות חינוך, כדלהלן:
- מאבטח אחד ל- 27 בתי"ס יסודיים, ל- 5 בתי"ס חינוך עצמאי, ל- 3 אשכולות גנים (כולל א.ג. רמת אפעל), ולחווה החקלאית - 219 ימי אבטחה בשנה; ל- 9 בתי"ס תיכוניים - 210 ימי אבטחה בשנה; למוסד חינוך מיוחד (כולל בחופשות ובקיץ עד 15 באוגוסט). **סה"כ 46 מאבטחים.**
 - מאבטח נוסף (שני) לבתי"ס "מורדי הגיטאות", "בליד", "אוהל שם".
- סה"כ 3 מאבטחים.**
- ד. עיריית ר"ג מממנת באופן מלא הצבת 14 מאבטחים **נוספים**, כמפורט להלן:
- 9 מאבטחים ל- 9 אשכולות גנים.

- 1 מאבטח לאשכול "גני ספיבק" (לנכים).
- 1 מאבטח נוסף לבי"ס "גבעולים" (שער שני).
- מאבטח נוסף – באופן חלקי שעתיים ביום – בבתי"ס "המנחיל", "זומר", "נטעים" (שער שני – הסעות).

שני מאבטחים נוספים, המשמשים כמאבטח השלישי בבתי"ס "בליך" ו"אהל שם", ממומנים ע"י בתי הספר הנ"ל.

ה. בנוסף לאבטחה הנ"ל, קיימת אבטחה נוספת של החינוך הבלתי פורמלי בעיר (במימון מפעלי בית עמנואל): ב- 23 מועדוניות עד 16.30 (מהן 9 מועדוניות נמצאות בבתי"ס שבתכנית "אופק חדש", כך שבהן שמירת ההמשך היא רק בת שעה, בין 15.30 ל- 16.30); וכן ב- 3 אשכולות גני ילדים, בהם שמירת ההמשך היא בין 13.30 ל- 16.30.

מהנתונים עולה כי כל בתי הספר וכל אשכולות גני הילדים ברמת-גן מאובטחים.

11. שעות האבטחה

א. להלן פירוט שעות האבטחה במוסדות השונים, כולל "שעות התקן" של משטרת ישראל. בכל המקרים בהם שעות השמירה בפועל רבות יותר מהתקן הרשמי (אין מקרים בהן השעות מעטות יותר מהתקן) – הן נעשות במימון מלא של עיריית ר"ג:

אשכולות גני ילדים:

ימים א'-ה', שעות 13.30-07.30, יום ו' 13.00-07.00. **סה"כ: 35.5 ש"ש**. היקף זהה לשעות התקן של המשטרה.

בתי"ס יסודיים:

ימים א'-ו', שעות 14.00-07.00. **סה"כ: 42 ש"ש**. היקף זהה לשעות התקן של המשטרה (לבתי"ס יסודיים כיתות א'-ח').

בתי"ס תיכוניים :

ימים א'-ה', שעות 07.00-15.30. **סה"כ: 42.5 ש"ש**. לדברי קב"ט מוסדות חינוך, בבתי"ס התיכוניים לא מתקיימים בימי ו' לימודים סדירים שבמסגרתם מספר התלמידים השוהים במוסד עולה על 100 (מתקיימים בדר"כ תיגבורים, השלמות וכד') ולכן לא מוצבים מאבטחים תיקניים בבתי"ס אלה בימי ו'. יחד עם זאת אם מתקיימת פעילות בהיקף של למעלה מ- 100 תלמידים, מוצבת אבטחה מתאימה. שעות התקן של המשטרה הן 42 ש"ש (בימים א'-ו').

בתי"ס בתוכנית "אופק חדש" :

ב- 12 בתי"ס בר"ג, **תוספת שעה וחצי** ליום בימים א'-ה', בשעות 14.00-15.30. היקף זה זהה לשעות התקן של המשטרה.

גן לאוטוסיטים

ימים א'-ה', 07.00-17.00, יום ו' 07.00-14.00. **סה"כ: 57 ש"ש**. היקף זה זהה לשעות התקן של המשטרה.

ב. **לדברי קב"ט מוסדות חינוך, היקף שעות האבטחה הנהוג בר"ג נותן מענה מלא לצרכים.**

12. הסיור הממונע (אבטחה ניידת)

א. האבטחה הממונעת מבוצעת ע"י משטרת ישראל, באמצעות ניידות הסיור שלה, לפי שיקוליה המקצועיים. המשטרה אינה מממנת עבור מוסדות החינוך בר"ג אבטחה ממונעת אזרחית - ועיריית ר"ג מממנת באופן מלא את ניידות הסיור הנעות בין מוסדות החינוך (בביצוע קבלני האבטחה), "סיור יום" ו"סיור לילה".

ב. **"סיור יום"** נערך בימים א'-ה' בשעות 07.30 - 13.30 ובימי ו' בשעות 07.30 - 13.00. מטרת הסיור לבצע ביקורים וביקורות **בגני הילדים**, ולשמש כח תגובה מיידי אם וכאשר הסיור יוזעק למוסד חינוכי שקרה בו אירוע בטחוני ו/או בטיחותי. לצורך סיורי היום חולקה העיר לשני אזורים, בכל אזור ניידת עם

סייר אחד (שהוא גם הנהג). לסייר הצפוני יש 81 גנים בגזרתו ולסייר הדרומי 85 גנים, וכל אחד משני קבלני האבטחה מתפעל ניידת אחת.

בהתאם להנחיות קב"ט מוסדות חינוך בר"ג (מיום 29.8.2010), תדירות הביקור בכל גן ילדים המפורט בציר הסיור היא "לפחות פעמיים בשבוע". על הסייר ליצור קשר עם מנהלת הגן/הסייעת עם הגעתו, למסור מה הפעילות שהוא מתכוון לעשות (סריקת אזור הגן וסביבתו, ביקורת טלפון ולחצן מצוקה, בדיקת גדרות, שערים, אמצעי נעילה וכד'), ולאחר סיום הביקור לבקש מהגנת לחתום על טופס רישום ביקורת וסריקה ועל המאבטח לרשום את הערותיו.

הביקורת בדקה בשטח את פעולות שני סיורי היום וכן נבדקו הדיווחים של הסיירים. נמצא כי :

- הביקורים בכל גן נערכים בתדירות של אחת לשבוע עד אחת לעשרה ימים.
- **הסיירים אינם מחתימים את הגנות על טופס הביקור היומי.**
- הטפסים בשני אזורי הסיור אינם אחידים : באזור הצפוני הרישום הוא לפי שם הגן, והטופס מתמלא כאשר נרשם ביקור בשורה של כל אחד מהגנים. באזור הדרומי הטופס הוא יומי, ונרשמים בו הגנים בהם נערך ביקור באותו יום. באופן רישום זה קשה לעקוב מתי נערך ביקור בכל אחד מהגנים, ולצורך זה יש לבדוק בכל הדפים של תקופה מסוימת.
- סייר אזור צפוני מביא אחת לחודש את הטפסים ומתייק אותם בעצמו בקלסר של סיורי היום. סייר אזור דרומי מביא את הטפסים לקב"ט של האזור הדרומי, החותם עליהם ומתייק אותם בקלסר.
- בבדיקה בקלסר נמצא כי חלק מהדיווחים חסרים; הדו"חות מתויקים באיחור, ולא תמיד לפי הסדר הכרונולוגי.

לא קיים תיעוד מרוכז של ליקויים/הערות מהסיורים לצורך מעקב והפקת לקחים. לדברי הקב"ט למרות שאין ריכוז תיעוד הליקויים מטופלים וכל בעיה דחופה מדווחת מיידית טלפונית ומטופלת בהקדם.

ג. **"סיור הלילה"** מבוצע ע"י ניידת סיור אחת, בימים א'-ו' בשעות 01.00-19.00 (ובחודשי החורף בשעות 18.00-24.00). הניידת מסיירת בין 27 בתי"ס, שנבחרו מראש בהתאם לשיקולים מקצועיים, והסיור נועל את השערים של כל אחד

מבתייה"ס. עליו לבצע דיווח יומי ("דו"ח נעילת שערים יומי") הכולל את ציון שעת נעילת השער בכל מוסד.

בבדיקת הביקורת נמצא כי מוגשים למשרד הקב"ט הדו"חות היומיים באופן שוטף.

ד. בהתאם לדרישות משטרת ישראל מיום 4.8.2010, בהתאם להנחיות קב"ט מוסדות חינוך בר"ג מיום 29.8.2010, ובהתאם לחוזה עם קבלני האבטחה – להלן הדרישות העיקריות לגבי ניידות הסיור וציון:

- רכב שטרם חלפו 3 שנים מיום שחרורו מהמכס (דרישת המשטרה).
- ברכב מותקן פנס מהבהב צהוב ויש בתוכו מערכת כריזה, וו גרירה, פנס נטען, מגזרי תייל, 3 מנעולי תלייה, 3 שרשראות 1 מ', תיק שטח המכיל את הפקודות הרלוונטיות ואת מפת האזור עם סימון מוסדות החינוך, מערכת גי.פי.אס., מטף כיבוי אש (במשקל 6 ק"ג או 2 מטפים של 3 ק"ג כל אחד), תיק עזרה ראשונה ואלונקה.
- ברכב מותקן מכשיר קשר נייד הקשור למוקד של הסייר ולקב"ט מוסדות חינוך וכן מכשיר סלולארי נייד עם אפשרות לשיחות יוצאות לשעת חירום.
- ברכב מותקנים שני שלטים בגודל של לפחות 20x80 ס"מ בהם יצוין "אבטחת מוסדות חינוך" ושם הרשות המזמינה. שלט אחד יוצב בקדמת הרכב והשני בצידו האחורי.

הביקורת ערכה בדיקת פתע בשטח לניידות הסיור. נמצא כי:

- ניידת אזור דרומי נמצאה תקינה מבחינת הציוד. רישום הרכב הוא מ-31.7.2007 (למעלה מ-3 שנים בעת הביקורת).
- בניידת אזור צפוני נמצא אי-סדר גדול באיכסון ציוד החירום ברכב, ונמצא כי: רמקול ידני לא עובד, פנס לא עובד, אין מטפי כיבוי אש, אין מנעול תלייה. רישוי הרכב הוא מ-2006 (למעלה מ-4 שנים בעת הביקורת).

בעקבות הערות הביקורת לקב"ט על הממצאים הנ"ל, תוקנו הליקויים והושלם הציוד כבר במהלך תקופת עריכת הביקורת.

בהתאם להנחיות קב"ט מוסדות חינוך בר"ג מאוגוסט 2010, הסייר בניידת צריך להיות מאבטח מוסדות חינוך בכיר שאושר ע"י קב"ט מוס"ח ועבר תחקיר ותדריך מפורט למשימה (ואין להציב למשימה זו סייר אשר לא אושר אישית ע"י הקב"ט).

קיים אישור בכתב מאוגוסט 2010 להפעלת שני סיירים ספציפיים, לאחר שקב"ט מוסדות חינוך ראיין אותם.

בבדיקת הביקורת נמצא כי שני הסיירים עומדים בקריטריונים שנקבעו. במקרה של היעדרות ממלא את מקומם מפקח מטעם הקבלן, ולא מאבטח מן השורה.

13. רמת המאבטחים וקליטתם

א. בהתאם לדרישות המשטרה לאבטחה אזרחית (מאוגוסט 2010), ובהתאם לחוזה בין העירייה וקבלני האבטחה – להלן הדרישות העיקריות למאבטח חמוש במוסד חינוכי:

- גיל ומצב בריאות: **עד גיל 60** נדרש אישור על מצב בריאות (פיזי ונפשי) תקין ועל מצב כושר גופני תקין המאפשר ביצוע משימות אבטחה – **מרופא המשפחה. מעל גיל 60** נדרש אישור כנ"ל **מרופא תעסוקתי**.
- שירות סדיר מלא בצה"ל או שירות במשטרת ישראל 18 חודשים ברציפות לפחות או עולה חדש ששירת בצבא בארץ מוצאו וברשותו אישור על כך מתורגם וחתום ע"י נוטריון.
- ללא עבר פלילי או הרשעה בגין עבירות מין.
- השכלה של 10 שנות לימוד לפחות.
- ידיעה טובה בשפה העברית הכוללת קריאה ודיבור ברמה המאפשרת בדיקת תעודות רישום נכנסים ויוצאים ודיווח על אירועים.
- מורשה לפי החוק לשאת נשק שבבעלות חברת האבטחה.
- סיים בהצלחה הכשרה בת 6 ימים בהתאם לדרישות משטרת ישראל בחברות ההכשרה שזכו במכרז החברה למשכ"ל (מאבטח ותיק יבצע ריענון של יום אחד).

ב. בבדיקת הביקורת נמצא כי :

- כ- 11% מהמאבטחים הם בגיל מעל 65.
- כ- 11% מהמאבטחים הם בגיל 60 – 65.
- כולם עברו הכשרה כנדרש לתפקידם.

ג. מרבית המאבטחים אינם עומדים בקריטריונים של "שירות צבאי", לפי דרישת המשטרה – אולם כולם סיימו בהצלחה הכשרה בת 6 ימים שמבוצעת ע"י חברה בפיקוח המשטרה, וכולם זכאים ל"תעודת מאבטח" מטעם משטרת ישראל. לדברי קב"ט מוסדות חינוך המצב הקיים כיום בהקשר לרקע הצבאי נובע מאילוץ כתוצאה מהמציאות לפיה הצעירים עובדים בסוג אבטחה בה התשלום גבוה יותר או בעבודה אחרת, מה עוד שעבודת האבטחה אינה מוכרת כיום כ"עבודה מועדפת". מול מציאות זו מתמודדים באמצעות סינון קפדני של מאבטחים ובהפסקת עבודתו של מי שאינו עומד בדרישות. רבים מהמאבטחים במוסדות החינוך בר"ג עובדים באותו מוסד שנים רבות (ראה סעיף 14 להלן) לשביעות רצונם של מנהלי מוסדות החינוך ושל מחלקת הבטחון.

ד. בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך סו'3 / (ב') סעיף 5.3, על קב"ט מוסדות חינוך ברשות לקיים ראיון אישי עם המאבטח לפני קליטתו והצבתו לשמירה במוסד החינוכי. סיכום הראיון יועבר לחברת האבטחה ועותק ממנו יתויק במשרד הקב"ט. לפי הנחיות קב"ט מחוז ת"א במשרד החינוך, לא יועסק מאבטח שלא רואיין ע"י הקב"ט גם אם הועסק בעבר ברשות מקומית אחרת. לפני כניסתו לעבודה על המאבטח לקבל תידרוך בכתב ובעל-פה, באחריות קב"ט מוסדות חינוך והנהלת המוסד החינוכי.

יש לציין כי אחריות קב"ט מוסדות חינוך לתידרוך אינה גורעת ממחויבותו של קבלן האבטחה לתדרך את המאבטחים בכל המידע לנוהלי האבטחה, בטחון ובטיחות.

בבדיקת הביקורת נמצא כי נערך לפני תחילת שנת הלימודים (באוגוסט 2010) תדרוך מרוכז מטעם משרד הקב"ט לכל המאבטחים. בתדרוך נכח נציג משטרת ישראל וניתן תדרוך ע"י חבלן משטרת.

לדברי קב"ט מוסדות חינוך במהלך השנה כל אחד מהקב"טים מתדרך אישית כל מאבטח בעמדתו, באופן שוטף, בעת ביקוריו במוסד.

14. מניעת תחלופת מאבטחים

א. בהתאם לחוזה עם קבלני האבטחה (סעיף 2.8) הקבלן מתחייב להציב במוסדות החינוך ברשות את אותם מאבטחים במשך כל שנת הלימודים – למעט במקרים בהם המאבטחים נעדרים בשל מילואים, מחלה, חופשה, התפטרות ונסיבות וכיוצ"ב.

לדברי קב"ט מוסדות חינוך, קבלן האבטחה לא רשאי לשנות שיבוץ קבוע של מאבטח במוסד חינוכי בעיר ללא אישור מראש של משרד הקב"ט, והמציאות היא שפרט לצורך בשינויים בשל מחלות, היעדרויות שונות וכד' – המאבטחים נשארים באותו מקום ורבים מהם מוצבים באותו מוסד מזה תקופות ארוכות.

בבדיקת הביקורת את המאבטחים בעמדותיהם (ראה סעיף 26 להלן), נמצא כי מתוך 12 מאבטחים: 6 מוצבים באותו מוסד מעל 5 שנים, 4 מעל שנה, ו- 2 מתחילת שנת הלימודים.

15. נשק וציוד של המאבטחים

- א. בהתאם לדרישות המשטרה ולחוזה עם קבלני האבטחה, המאבטחים המוצבים במוסדות החינוך ימלאו את תפקידם, כולל הציוד, כדלהלן:
- בעלי הופעה נאותה הכוללת את פריטי הלבוש הנדרשים (תלבושת חברת האבטחה עם סמל הקבלן על כתף ימין של החולצה והמעיל; כובע זיהוי בצבע צהוב עם כתובת "בטחון" עליו, בעברית ובאנגלית; תג זיהוי הנושא את שמו המלא של המאבטח על גבי חולצתו; נעליים המתאימים לריצה).
 - נושאים בכיסם "פנקס כיס למאבטח", תעודת סמכויות למאבטח מהמשטרה, ורשיון לנשק.
 - מכשיר קשר.
 - אקדח עם שתי מחסניות, ונרתיק תואם לאקדח (עם סגר לפתיחה מהירה) ושרוך אבטחה לאקדח. מחסנית אחת תמצא בפונדה ומחסנית נוספת במצב "הכנס" בכלי הנשק.

- הנשק שבידי המאבטח צריך להיות מאותו סוג בו המאבטח ערך מטווח/ ניסוי כלים (המטווח נעשה בנשק האישי של המאבטח, אותו קיבל מחברת האבטחה, עם רשיון נשק תואם לאותו כלי נשק).

ב. בבדיקת הביקורת את המאבטחים (סעיף 26 להלן) נמצא כי לכולם הציוד כנדרש. כלי הנשק היו תואמים למספרם ברשיון. כמו כן, ברישומים נמצא כי ל-24 מאבטחים, בוגרי ההכשרה הנדרשת והרשאים ל"תעודת מאבטח מוסדות חינוך" מטעם המשטרה – טרם נופקה ע"י המשטרה התעודה המחודשת.

16. הכשרת/אימון המאבטחים

א. על כל מאבטח חדש ברשות המקומית, שאושר בראיון אישי ע"י קב"ט מוסדות חינוך, לעבור הדרכה בסיסית בת 6 ימים הנערכת ע"י חברות המאפשרות ע"י משטרת ישראל להכשרת מאבטחים וזכו במכרז לענין זה של משכ"ל. לאחר 6 חודשים יש לבצע ריענון של יום אחד. הטיפול השוטף בשליחת המאבטחים להכשרה נעשה ע"י קבלן האבטחה. הפיקוח על הביצוע נעשה ע"י קב"ט מוסדות חינוך, ע"כ שהקב"טים מאשרים שמית את כל המאבטחים היוצאים להכשרה/אימון.

ב. הביקורת בדקה האם קיים במשרד הקב"ט מעקב אחר ביצוע ההכשרה הנדרשת מכל מאבטח. נמצא כי במערכת הממוחשבת מתנהל רישום מדויק של כל תאריכי האימונים, כולל התראה מתי צריך המאבטח לצאת להכשרה הבאה.

17. ביתנים למאבטחים ("בודקה")

א. עמדות המאבטחים במוסדות החינוך בר"ג אינן מצוידות בביתן ייעודי ("בודקה") עבור המאבטח (מספר עמדות אינן מרוחקות, יחסית, מאזור מקורה של ביה"ס ובמספר עמדות יש סוג של מחפה ראש). כתוצאה מכך:
- אין הגנה מפני קרני השמש ומפני הגשם

- אין למאבטח היכן להניח את הניירת (רישומי הכניסות וכד') בעת שהוא מבצע סיורים.

18. פיקוח ובקרה מקצועיים על האבטחה

א. הפיקוח הבסיסי השוטף בשטח על פעילות מאבטחי מוסדות החינוך נעשה ע"י מפקחים של קבלני האבטחה.

בהתאם לחוזה בין העירייה וקבלני האבטחה – על הקבלן למנות (על חשבוננו) **מפקח** במשרה מלאה לכל 50 עובדים שיועסקו על ידו במוסדות החינוך בעיר, ובחלקיות משרה (יחסית) לגבי מספר קטן יותר. כל אחד משני הקבלנים בעיר מעסיק מפקח אחד. **על המפקח לפקוד, לפחות פעם ביום, את העובדים של הקבלן, לפקח על ביצוע השירותים על ידם באופן הנדרש ולדאוג למילוי מקום במקרים של חוסר בעובדים. כמו כן עליו לחתום "ביומן המוסד" ולציין את ממצאי הביקורות אשר בוצעו על ידו.**

על הקבלן להעמיד (על חשבוננו) לרשות המפקח רכב צמוד ומכשיר קשר תקין הקשור למוקד שינוהל ע"י הקבלן וקב"ט מוסדות חינוך.

בבדיקת הביקורת נמצא כי :

- עומד לרשות המפקחים רכב מצויד כנדרש.
- **המפקחים אינם מקיימים את דרישות סעיף 2.13 בחוזה (חתימה ביומן המוסד על ביקורות).**

עפ"י דרישות המשטרה (מאוגוסט 2010) על מפקח במוסדות חינוך להיות, בין השאר :

- לאחר שירות סדיר מלא בצה"ל או שירות במשטרה במשך תקופה של 18 חודשים ברציפות ולאחר שעבר קורס פיקודי בצה"ל או במשטרת ישראל.
 - בעל השכלה של 12 שנות לימוד, לפחות.
- בבדיקת הביקורת את כישורי שני המפקחים מטעם הקבלנים נמצא כי הם עומדים בדרישות לתפקיד, ובנוסף לכך הם גם סיימו קורס מאבטחי מוס"ח.

ב. הפיקוח המקצועי על ביצוע האבטחה במוסדות החינוך מבוצע ע"י משטרת ישראל, אנשי משרד החינוך (כגון קב"ט מחוזי), והרשות המקומית (באמצעות קב"ט מוסדות חינוך).

הפיקוח השוטף מטעם משטרת ישראל נעשה, רובו ככולו, ע"י סיורים ממונעים של ניידות משטרתיות בין מוסדות החינוך. הסיורים נעשים כמערכת נפרדת ומשרד הקב"ט לא מקבל כל דיווחים/סיכומים על הביקורים (למעט פניות בע"פ מהמשטרה לטיפול במקרים דחופים או בקשה להטלת קנס).

הפיקוח מטעם משרד הקב"ט נעשה באופן שוטף ע"י סיורים של הקב"טים בגזרות שבאחריותם. בעת שניתן תידרוך אישי למאבטח הפעולה נרשמת בטופס "ראיון/תדרוך למאבטח", והטפסים מתויקים במשרד הקב"ט. בחוזר אגף החינוך בר"ג לשנה"ל תשע"א נאמר (עמ' 74): "הקב"טים יבצעו ביקורים שוטפים במוסדות החינוך לגבי הנושאים הבאים: אבטחה, גידור, שערים, מערכות מצוקה, מערכות כריזה, מערכות אזעקה, מקלטים". אולם נמצא כי אין תוכנית עבודה לביקורים יזומים, ולא כל הקב"טים מתעדים את כל ביקורי הבדיקה שלהם במוסדות חינוך (חלק ניכר מהביקורים הם בנושאי בטיחות, וכן ביקורים רבים הם לצורך מתן פתרון לבעייה דחופה שהתעוררה במקום ולא דווקא כסיור בקרה).

ג. ככלי לבקרה על ביצוע פעולות האבטחה כנדרש, תוך מילוי ההתחייבויות בחוזה החתום – משטרת ישראל והרשות המקומית רשאים להטיל **קנסות על קבלני האבטחה** (ראה טבלת שיעור הפיצויים/קנסות).

בשנת 2010 הוטלו ע"י המשטרה וקב"ט מוסדות חינוך גם יחד סה"כ 2295 ש"ח כקנסות (כולם לקבלן אחד בלבד מתוך שני הקבלנים). היקף קנסות זה מהווה כ- 0.05 אחוז מסה"כ עלות האבטחה של שני הקבלנים בשנת 2010 (ללא הקנסות).

הביקורת בדקה עם קב"ט מוסדות חינוך האם ההיקף הזעום של הטלת הקנסות (ע"י המשטרה והקב"ט כאחד) הוא בשל ביצועים הולמים של קבלני האבטחה או שישנה מדיניות לתאם תיקון ליקויים עם הקבלנים ללא צורך בהטלות קנסות. לדבריו, כיום ביצועי הקבלנים תקינים בדרך כלל כשהחברות עומדות

בתנאי החוזה, והמגמה היא שליקויים הניתנים לתיקון מיידי יבוצעו ללא קנס - דהיינו להתריע ולתקן ולא דווקא לקנס. יחד עם זאת, לדבריו, אין פשרה בליקויים חמורים או בליקויים החוזרים על עצמם. כדוגמא הוא ציין כי בעבר (ב- 2008) קבלן אבטחה שלא עמד באופן משמעותי בתנאי החוזה נקנס במשך כ- 3 חודשים בסכום של כ- 30,000 ש"ח בחודש, עד להפסקת עבודתו.

טבלת שיעור פיצוי כספי/קנסות - לפי החוזה עם הקבלנים ולפי המשטרה

הנושא	ההפרה	פיצוי (לפי חוזה עירייה)	קנס (לפי המשטרה)
שכר	תשלום שכר יסוד נמוך מהשכר הקבוע בחוזה	1000 ש"ח למקרה	---
היעדרות	אי הפעלת ניידת סיור / פיקוח	1000 ש"ח ליום	30 שעות למקרה
היעדרות	אי הצבת עובד למשמרת שלמה	700 ש"ח ליום	35 שעות ליום
היעדרות	היעדרות עובד לשעה	60 ש"ח לשעה	2 שעות לשעה
היעדרות	נטישת עמדה באמצע משמרת	120 ש"ח ליום	4 שעות לשעה
רשלנות	אי ביצוע סריקות	60 ש"ח ליום	2 שעות ליום
רשלנות	ללא אמצעי קשר	30 ש"ח ליום	2 שעות ליום
רשלנות	חוסר ערנות	60 ש"ח למקרה	2 שעות למקרה
רשלנות	מחסור בכובע זיהוי	60 ש"ח למקרה	2 שעות למקרה
רשלנות	אי מילוי יומנים כנדרש	30 ש"ח למקרה	1 שעה למקרה
רשלנות	הופעה מרושלת / ללא מדים	60 ש"ח למקרה	2 שעות למקרה
רשלנות	שער לא נעול	100 ש"ח למקרה	3 שעות למקרה
רשלנות	השחתה / אובדן פנקס כיס	50 ש"ח לפנקס	1 שעה לפנקס
נשק	ללא נשק	450 ש"ח ליום	35 שעות ליום
נשק	מחסום במחסנית	100 ש"ח ליום	10 שעות למקרה
נשק	מחסור בפונדה	50 ש"ח ליום	3 שעות ליום
נשק	נשק חלוד / לא תקין	450 ש"ח ליום	15 שעות למקרה
נשק	משחק בנשק (הדחה מיידי)	1000 ש"ח	35 שעות למקרה
נשק	ללא שרוך אבטחה	90 ש"ח ליום	3 שעות למקרה
נשק	נושא נשק שלא ביצע בו אימון	450 ש"ח ליום	15 שעות למקרה
נשק	ללא חגורה/חגורה שאינה מעור	90 ש"ח למקרה	3 שעות למקרה
הכשרות	ללא הכשרה	450 ש"ח ליום	15 שעות ליום
הכשרות	ללא פנקס כיס	100 ש"ח ליום	3 שעות ליום
הכשרות	אי קיום רענון כנדרש	450 ש"ח ליום	15 שעות ליום
מוקד	אי הפעלת מוקד/מוקד לא זמין	500 ש"ח למקרה	6 שעות ליום
דיווחים	אי דיווח בשעון נוכחות כניסה/יציאה	50 ש"ח למקרה	
דיווחים	דיווח לא נכון למערכת "אלון"	1000 ש"ח למקרה	35 שעות למקרה
דיווחים	אי העברת דו"ח יומי	100 ש"ח למקרה	3 שעות למקרה
דיווחים	דיווח לא נכון למערכת המיחשוב של משטרת ישראל	3000 ש"ח למקרה	---
דיווחים	איחור בהעברת דיווח למערכת "תהילה"	50 ש"ח ליום	1 שעה למקרה
פיקוח	אי ביצוע פיקוח ע"י מפקח של הקבלן	300 ש"ח למקרה	9 שעות ליום

הנושא	ההפרה	פיצוי (לפי חוזה עירייה)	קנס (לפי המשטרה)
אישורים	אי נשיאת רשיון שומר ממשד המשפטים	----	3 שעות למקרה
נשק	אי בדיקת תקינות נשק ע"י הרשות	----	33 שעות למקרה
דיווחים	אי העברת סיכומים חודשיים של ביקורות מהרשות	----	15 שעות למקרה
פיקוח	אי ביצוע פיקוח ע"י חב' הפיקוח של הרשות	----	35 שעות ליום
כללי	ליקוי חוזר של "העבירות" הבאות: ללא נשק, נשק חלוד/לא תקין, משחק בנשק, ללא הכשרה	----	166 שעות למקרה

19. מוקד בהפעלת הקבלנים

א. בהתאם לחוזה עם קבלני האבטחה – על הקבלן להקים מוקד בתחום העיר או במרחק שלא יעלה על 50 ק"מ מהעיר. על המוקד להיות מקושר (אלחוטית וטלפונית) למשרד הקב"ט, למוקד של העירייה ולמפקחים/סיירים של הקבלן.

נמצא כי שתי החברות מקיימות מוקד בסמוך לשטח של עיריית ר"ג (בקרית עתידים ובדרך השלום).

20. מינוי עב"טים

א. בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך (סו'3/ב), בכל בי"ס ימונה עב"ט (עוזר לבטחון, לבטיחות ולשע"ח). עב"ט חדש ימונה לא יאוחר משבוע לפני פתיחת שנת הלימודים. העב"ט יקבל כתב מנוי (לפי נוסח קבוע) בחתימת מנהל המוסד החינוכי, ועותק מהמינוי ימצא במשרד קב"ט מוסדות חינוך. עב"טים חדשים חייבים להשתתף בהכשרה בת 40 שעות בנושאי בטיחות ובטחון, הנערכת ע"י משרד החינוך. השתתפות בהכשרה זו הינה תנאי לאישור העב"ט ע"י מ. החינוך – כולל התגמול הכספי עבור כך. עב"ט ותיק מחויב לעבור ריענון במשך 4 שעות פעם בשנה, הנערכת ע"י הקב"ט ברשות. על קב"ט מוסדות חינוך וממונה בטיחות מוסדות חינוך לחתום בכתב המינוי על אישור ביצוע הכשרת בטחון וביצוע הכשרת בטיחות, ולאחר מכן מועבר החומר לאישור משרד החינוך.

ב. הביקורת בדקה אם לכל העב"טים כתבי מנוי כנדרש, והאם הם עברו הכשרה כנדרש. נמצא כי :

- **לכל העב"טים כתב מנוי כנדרש.**

- בהשתלמות העב"טים לקראת שנת הלימודים שנערכה באוגוסט 2010, ע"י אגף החינוך השתתפו 30 עב"טים מתוך 44 (אם כי חלק מהעב"טים חדשים ואז הם צריכים להשתתף בהכשרה בת 40 השעות של משרד החינוך), דהיינו : **לא כל העב"טים השתתפו בהשתלמות זו.**

21. תיקי שטח ותיקי בטחון

א. בהתאם להנחיות משטרת ישראל ומנכ"ל משרד החינוך – בכל מוסד חינוכי חייב להיות תיק שטח ותיק בטחון.

תיק השטח מוכן לפי מתכונת מדויקת, המפורטת בין השאר בחוזר מנכ"ל משרד החינוך, הכוללת: תיאור המוסד; רשימת התלמידים, המורים והעובדים; תיאור המבנים; דרכי גישה, מילוט, מפגש; סרטוט כללי של המוסד ומפות עם סימון דרכי גישה; תצלומי וידאו, ועוד.

האחריות להכנת תיק השטח ולעידכנו היא על קב"ט מוסדות חינוך, באמצעות העב"ט בבית הספר. עותקי התיק צריכים להימצא ב- 3 מקומות: במקום נגיש וסגור במוסד החינוכי; בתחנת המשטרה המקומית; בכספת/ארון סגור במשרד הקב"ט.

בבדיקת הביקורת נמצא כי תיקי השטח של מוסדות החינוך בר"ג הם ממוחשבים במלואם, ועותק של כל מוסד נמצא במשרד הקב"ט. לדברי הקב"ט בכל מוסד יש עותק וכך גם במשטרה.

תיק הבטחון המוסדי צריך שיכלול את תכנית הביטחון והחירום של המוסד ואת אירגון צוותי החירום. על קב"ט מוסדות חינוך להנחות את הנהלת ביה"ס באירגון ובעריכה של התיק.

לדברי קב"ט מוסדות חינוך בכל מוסד חינוכי קיים תיק בטחון עם הנתונים הנדרשים. **אין תיעוד במשרד הקב"ט לביקורת/בדיקה של תיקי הבטחון ושל עידכונם.**

22. תרגילים במוסדות חינוך

- א. בהמשך לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, נקבעו השנה התרגילים הבאים לביצוע במוסדות החינוך בר"ג:
- תרגיל פינני: התמודדות עם גילוי "חפץ חשוד" או אירוע פח"ע (פעילות חבלנית עוינת) אחר.
 - תרגיל רעידת אדמה: פינוי כתוצאה מרעידת אדמה.
 - תרגיל שריפה: פינוי והתנהלות כתוצאה משריפה.
 - תרגיל ירידה למקלטים/מרחב מוגן
 - השתתפות בתרגיל התגוננות ארצי (הכולל, בדר"כ, גם תרגיל התראה על ירי טילים), ב- 15 למרץ 2011.

- ב. **אין בנמצא במחלקת הבטחון דיווחים מסודרים מכל בתי הספר על ביצוע התרגילים – לא כל בתי הספר מעבירים הדיווחים ולפיכך אין גם מעקב אילו תרגילים אכן בוצעו ובאילו בתי"ס.**
- כמו כן אין תיעוד והפקת לקחים ברמה העירונית של התרגיל הארצי. בעת התרגיל ישנו בקר מטעם פיקוד העורף בכל בי"ס, המפרסם דו"ח לגבי אותו בי"ס בלבד. (דו"חות אלו, מכל מוסד, מרוכזים במשרד הקב"ט).

23. חוזה ההתקשרות עם קבלנים (כללי)

- א. החוזה של עיריית רמת-גן עם קבלני האבטחה מבוסס על מכרז המסגרת של משכ"ל (מכרז ארצי פומבי ש2008/1) למתן שירותי אבטחה, שמירה וסיור במוסדות חינוך) תוך הכנסת מספר שינויים והתאמות לפי הצרכים המקצועיים של עיריית ר"ג. במכרז של משכ"ל זכו קבלנים שונים כשהרשויות המקומיות רשאיות להתקשר עם קבלנים שזכו במכרז זה.
- ב. בעת הביקורת קיים חוזה זהה של העירייה עם שני קבלנים, שנחתם עם שניהם ב- 4.5.2009: עם "קבוצת א.א. בע"מ" זהו חוזה ראשון בנושא מוסדות חינוך בר"ג; ועם "ר.ב. בע"מ", המועסק ע"י עיריית רמת-גן בנושא זה ממאי 2006 (בחוזה קודם). תקופת כל חוזה היא ל- 36 חודשים.
- על החוזים חתומים מטעם העירייה: סגן ראש העיר וסגן הגזבר.

24. עלות האבטחה

- א. משטרת ישראל מעבירה לרשויות המקומיות מימון עבור מאבטחים במוסדות החינוך בשיעור של 64% מעלות התקנים (ה"סל") שהיא מאשרת לכל אחת מהרשויות, ובתנאי שהרשות משלימה את יתרת 36% של העלות. היקף האבטחה שמאשרת המשטרה עבור כל סוג מוסדות (אשכולות גנ"י, בתי"ס יסודיים, בתי"ס תיכוניים, "אופק חדש", חינוך מיוחד) – מפורט בסעיפים 10, 11 לעיל.
- ב. עבור שירותי האבטחה הקבלנים מכינים חשבונית חודשית המיועדת לחברה למשכ"ל, והחברה מוציאה עבור העירייה הודעות חיוב לתשלום הכוללות 2.5% תוספת עבור "שירותי ניהול והתחשבות".
- ג. בשנת 2010 הסתכמו הוצאות האבטחה/בטחון במוסדות החינוך בר"ג בסך של 4,873,914 ש"ח, כמפורט להלן:
- עבור מאבטחים: 4,467,948 ש"ח.
 - עבור שירותי מוקד במוסדות חינוך: 146,345 ש"ח.
 - עבור סיירים וניידות סיור: 259,621 ש"ח.
- (ראה טבלת "הוצאות עבור בטחון במוסדות חינוך – 2010").
- ד. משטרת ישראל העבירה לעיריית ר"ג עבור השתתפות בשכר המאבטחים בשנת 2010 (לתקנים/שעות המאושרים ע"י המשטרה בלבד), סה"כ 2,057,206 ש"ח. סכום זה מהווה כ- 46% מהעלות בפועל של שכר המאבטחים, ללא סיור ממונע - אם כי עלות זו כוללת גם הוצאות השלמת אבטחה, של שעות ושל מוסדות מאובטחים, מטעם עיריית ר"ג במימונה המלא.

הוצאות עבור בטחון מוסדות חינוך – 2010 (בש"ח)

סה"כ עירוני	חברת ר.ב.		חברת אל.		חודש
	ממונע	אבטחה	ממונע	אבטחה	
536,436	22,262	327,464	13,675	173,035	ינואר
477,424	18,991	293,487	11,272	153,674	פברואר
340,470	17,957	207,283	7,832	107,398	מרץ
415,014	19,378	251,820	9,863	133,953	אפריל
460,903	19,793	280,598	10,775	149,737	מאי
509,743	9,087	321,730	12,764	166,162	יוני
33,740	13,970	8,167	--	11,603	יולי
38,472	--	27,494	--	10,978	אוגוסט
331,673	1,937	183,791	3,584	142,361	ספטמבר
547,868	15,879	338,022	6,352	187,615	אוקטובר
569,143	15,898	346,893	6,610	199,742	נובמבר
466,683	16,420	282,800	5,322	162,141	דצמבר
4,727,569	171,572	2,869,549	88,049	1,598,399	סה"כ
2295-	2295-		---		קנסות (ניכויים)
4,725,274					סה"כ אבטחה
	<u>שירותי מוקד למוס"ח</u>				
74,215	(4 חברות) 1-6/2010				
72,130	(4 חברות) 7-12/2010				
146,345	סה"כ שירותי מוקד				
150,000	אבטחה למועדוניות				
5,021,619	סה"כ הוצאות 2010				

25. פיקוח/בקרה מינהלי-כספי על הוצאות האבטחה

הפיקוח נעשה במשרד הקב"ט ובמשטרת ישראל, כדלהלן:

א. באמצעות מערכת "אלון" לבקרת שעות עבודה:

בסוף כל חודש מגיש המאבטח את הטופס "דיווח שעות אבטחה" (לפי פירוט יומי) לאישור ולחתימת מנהל המוסד החינוכי (רישום ידני). קבלן האבטחה מביא במרוכז את כל הטפסים לבדיקת ולאישור הקב"טים במשרד קב"ט מוסדות חינוך. לאחר האישור נעשות שתי פעולות:

החברה מוציאה חשבונית מס (למשכ"ל, המעבירה בעקבות כך הודעת חיוב כספי לעירייה); והקבלן מעביר את נתוני השעות של כל מאבטח למשרד הקב"ט כשהם מוקלדים במערכת הממוחשבת "אלון". לאחר בדיקה ואימות נוספים הנערכים במשרד הקב"ט הדיווח מועבר למשטרת ישראל באמצעות מערכת "אלון". לאחר בדיקת הדיווחים המשטרה מעבירה את חלקה בעלות המאבטחים לחשבון העירייה (אחת למספר חודשים).

ב. באמצעות בקרה ע"י מערכת ניהול שעות "1-800" (של המשטרה):

כל מאבטח במוסד חינוכי (במימון משטרת ישראל) נדרש לדווח מדי יום על הגעתו ועל סיום עבודתו באמצעות חיוג טלפוני למספר מיוחד שהוגדר מראש לצורך זה. באמצעות החיוג והקשת הקודים ניתן לזהות את חברת האבטחה ואת פרטי העובד.

הדיווח במערכת "1-800" הוא בעקבות דרישה של משטרת ישראל מהרשויות המקומיות. לדברי הקב"ט קיימים עדיין, בכל הארץ, קשיים ביישום, למשל: המאבטח מטלפן פעמים רבות זמן מה לאחר הגעתו, מאחר ובמוסדות רבים המשרד עם הטלפון הספציפי סגור בעת הגעתו או שהמיקום רחוק מעמדת השער. שעות הדיווח הנדרשות הן בתחילת ובסיום העבודה – ואלו השעות העמוסות ביותר, כשהמאבטח נדרש לעסוק בהן דווקא בדיווח הטלפוני.

ג. במשרד הקב"ט בודקים מעת לעת את ההתאמה בין דיווח שעות העבודה במערכת "אלון" ובין הנתונים במערכת "1-800". המגמה של משטרת ישראל להגיע בקרוב, בכל הארץ, לסינכרון בין שתי מערכות הדיווח והבקרה.

26. ממצאי ביקורי בדיקה בשטח (מאבטחים)

א. הביקורת נפגשה עם מאבטחים בעמדותיהם במוסדות החינוך. נבדקו: הופעה כללית; לבוש לפי הדרישות; כובע זיהוי; רשיון לנשק בתוקף; תעודת מאבטח מהמשטרה בתוקף; פנקס כיס למאבטח; מכשיר קשר; נשק והתאמת המספר והסוג לרישום בפנקס כיס (כאותו נשק בו השתמשו במטווח); מחסנית בנשק + מחסנית נוספת; נרתיק לאקדח עם סגר לפתיחה מהירה; שרוך אבטחה לאקדח; ניהול רישומי מבקרים; רציפות אבטחה באותו מוסד; שונות.

ב. להלן הממצאים:

הערות	רצף באותו מוסד	המאבטח	מוסד החינוכי
תקין. אין תעודת מאבטח חדשה מהמשטרה. המאבטח מדגיש את חסרון ביתן ("בודקה") למאבטחים	12 שנים	צ.ר.	בי"ס "קורצ'אק"
תקין	5 שנים	ס.פ.	בי"ס "הבילויים"
תקין	8 שנים	י.מ.	אשכול גנים מרום נווה
תקין. אין תעודת מאבטח חדשה מהמשטרה	5 שנים	ד.א.	בי"ס "עתידי"
תקין	7 שנים	א.ט.	בי"ס "אביגור"
תקין	שנתיים	ס.א.	אורט "אבין"
תקין. אין תעודת מאבטח חדשה מהמשטרה	שנה	י.א.	"בליד" - שער דרומי
תקין. אין תעודת מאבטח חדשה מהמשטרה	שנה	ג.ש.	"בליד" - שער צפוני
תקין. אין תעודת מאבטח חדשה מהמשטרה	מתחילת שנה"ל	י.ג.	"בליד" - מאבטח שלישי
תקין	8 שנים	ד.כ.	בי"ס "רמת-חן"
תקין. לא נועל נעלי ספורט	5 שנים באותו אשכול (במבנה קודם)	ד.ח.	אשכול גנים "נטעים"
תקין	שנה וחצי	י.י.	בי"ס "סביון" (ח.מ.)

הערה: לגבי איחור בניפוק תעודת מאבטח ע"י המשטרה - ראה סעיף 15 ב' לעיל.

27. ממצאי ביקורת בדיקת מרכיבי בטחון (גני ילדים)

א. הביקורת ביקרה בגני ילדים ונפגשה עם הגננות ו/או עוזרות הגננות. **נבדקו:**
נעילת שער מבפנים; גדר תיקנית; שער ליציאת חירום; טלפון; פעמון צמוד לשער; לחצן מצוקה תקין (נערך ניסוי לחיצה בכל גן).

ב. להלן הממצאים:

שם הגן	הערות
167 מרגנית	תקין.
51 תורית	תקין.
71 הבילויים	תקין
42 כחלי	תקין.
177 קציר	תקין.
25 א' שדמית	תקין
72 סנאי	תקין
49 רימון	תקין.
174 תמר	תקין.

בטיחות

מבוא

28. לפי חוזר מנכ"ל משרד החינוך ס'ב6/ (ב') מ- 2002 ("הבטחת הבטיחות במוסדות החינוך"):

א. אחריותו של משרד החינוך בתחומי הבטיחות מתבטאת בפירסום דרישות בטיחות מחייבות בחוזרי מנכ"ל; בקיום פיקוח ובקרה על יישומן של הדרישות המחייבות המחייבות באמצעות ביקורות מידגמיות מעת לעת; בהכשרה של בעלי תפקידים בתחומי הבטיחות.

ב. על הרשות המקומית, יחד עם הנהלות מוסדות החינוך, להבטיח את בטיחותם של התלמידים ושל הבאים בשערי מוסדות החינוך, בין השאר כמפורט להלן:

- תדאג לתקינות המבנים, המקלטים, המתקנים, החצרות, הגדרות והשערים הכלולים בשטח המוסד החינוכי ושל דרכי הגישה אליו, לרבות חניות, תחנות הסעה והסדרי תעבורה אחרים.

- תתכנן בדק בית, שיפוצים ותיקונים בטיחותיים במוסדות החינוך שבבעלותה באופן שוטף ובעיקר להבטחת ביצועם בחופשות ובפגרת הקיץ.

- תפעיל בעדיפות עליונה וללא דיחוי את שירותיה (כגון שירותי אחזקה ובדק בית, שירותי תברואה ושירותי הנדסה) כדי לתקן או להסיר מפגעים העלולים לגרום לתאונות במוסדות החינוך.

- תגבש ותיישם תוכנית לסילוק מפגעים ולביצוע פעולות מתקנות במבנים, בתשתיות, בחצרות ובמתקנים במוסד החינוכי ובסביבתו המיידית (בשיתוף עם הנהלת המוסד החינוכי). התוכנית תיערך לפי שלושה טווחי זמן: טווח זמן מיידי – הסרת מפגעי בטיחות כל אימת שהם מתגלים; תוכנית שנתית; תוכנית רב-שנתית.

- תפעל באופן שמוסדות החינוך שבתחומה, על מתקניהם, יבנו בהתאם למפרטי הבטיחות שיפורסמו ע"י משרד החינוך ובכפיפות לחוקים בנושא (כגון חוק תכנון ובנייה).

- תקיים סקר שנתי להערכת הסכנות במוסדות החינוך הפועלים בתחומה, ותגבש תוכנית לביצוע פעולות מתקנות ומונעות.

- תפעל לקיום הנחיותיו של הממונה על הבטיחות בלשכה המחוזית של משרד החינוך.

29. מנהל בית הספר

א. מנהל המוסד החינוכי מנהל את הבטיחות במוסד החינוכי ופועל ליישום דרישות החוק והתקנים, דרישות משרד החינוך ודרישות הרשות המקומית.

ב. על מנהל המוסד החינוכי, בין השאר (לפי חוזר מנכ"ל משרד החינוך):

- לדווח למנהל הבטיחות ברשות המקומית על כל מפגע בטיחותי המובא לידיעתו ואשר אי אפשר לסלקו במסגרת האמצעים העומדים לרשותו.
- לשלב את נושא החינוך לבטיחות במסגרת תוכנית הלימודים.
- לפעול מול הרשות המקומית ומול גורמים חיצוניים אחרים בכל הקשור להבטחת הבטיחות של התלמידים, מורים, עובדים אחרים וכל הבאים בשערי המוסד.
- למנות מורה לתפקיד רכז הבטיחות.

ג. כמו כן על מנהל מוסד החינוך לפרסם מדיניות בטיחות כתובה מטעמו; ללמוד את דו"ח הבטיחות המועבר לידיעתו ע"י הרשות המקומית ולהעביר את השגותיו; לגבש תכנית בטיחות מוסדית וליישם אותה; לקיים פעילות מתמשכת ליישום היעדים הקבועים להבטחת הבטיחות המפורסמים מטעם משרד החינוך.

התכנית להבטחת הבטיחות והגיהות במוסד החינוכי תקיף את המרכיבים הבאים, לפחות:

- יעדי הבטיחות, המטרות והמשאבים הנדרשים ליישומן והמדדים לבחינת ההישגים.
- המבנה האירגוני של המערך להבטחת הבטיחות.
- סדר היום הניהולי.
- סילוק מפגעים והטמעה של שיפורי בטיחות טכנולוגיים ונוהליים.
- השתלמויות, הדרכה וחנוכת מורים ובעלי תפקידים.

- נוהלי התחקיר והדיווח של אירועי בטיחות.
- התוכניות לביצוע סקר הרשות המקומית בתחומי הבטיחות.
- רשימת הציוד, המתקנים, המערכות והחומרים החייבים בבדיקות תקופתיות ומועדי הבדיקה שלהם.

30. רכז הבטיחות בבית הספר (העב"ט)

- א. רכז הבטיחות בבית הספר הוא נציגו של מנהל בית הספר בכל הקשור לגיבוש תוכנית הבטיחות ויישומה.
- ב. בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך ס'31/ (ב') מנובמבר 2005 ("נוהלי ביטחון בבתי ספר") – העב"ט, שהוא עוזר לבטחון, לבטיחות ולשעת חירום, הוא גם האחראי לנושא הבטיחות (ראה סעיף 8 לעיל).

31. מנהלת גן הילדים

- א. לפי חוזר מנכ"ל ס'31/ (ב'), מנובמבר 2007 ("נוהלי בטחון, בטיחות, שע"ח וטיולים בגני ילדים"), על מנהלת הגן, בין השאר:
 - לפעול לקיום סדרי הבטיחות ולמילוי הוראות הבטיחות של משרד החינוך המועברות באמצעות קב"ט מוסדות החינוך ברשות.
 - לדאוג לתיקון מפגעי בטיחות שביכולתה לתקן באמצעות צוות הגן או לבודד מפגעי בטיחות (שביכולתה לבודד) הדורשים תיקון שאינה יכולה לתקן, ולהודיע בכתב על הימצאותם לרשות.
 - להפעיל שיקול דעת בכל הקשור לביצוע בטוח של פעילויות שונות בתחומי הגן ומחוצה לו, ולנקוט באמצעי הזהירות המתבקשים.
 - להביא את כל הפעילויות בגן שהן בעלות משמעויות בנושאי בטיחות לידיעתה ולאישורה של המפקחת על הגן.

- א. סמכויותיו ותחומי פעולתו של מנהל הבטיחות במוסדות חינוך (המסייע ל"ממונה" ברשות, קרי קב"ט מוסדות חינוך) כוללים, אך אינם מוגבלים לאלה (לפי חוזר מנכ"ל משרד החינוך):
- להכין תכנית ניהול בטיחות רב-שנתית ושנתית של הרשות המקומית.
 - להנחות את מנהלי מוסדות החינוך/עב"טים בנושאי בטיחות ולייעץ להם במידת הצורך.
 - לעקוב אחר הפעולות המתקיימות ברשות המקומית לתיקון ולסילוק של מפגעים וליקויי בטיחות.
 - לפעול לביצוע מבדקי בטיחות במוסדות החינוך ברשות פעם בשנה לפחות.
 - להשתתף בתהליכי התכנון והביצוע של פעולות בנייה, תוספות בנייה ושיפוצים במוסדות החינוך ולשלב היבטי בטיחות בשלבים השונים של התהליכים האלה.
 - לגבש את תוכנית ההדרכה השנתית בתחומי הבטיחות המיועדת לכלל העובדים במוסדות החינוך ברשות.
 - לרכז את הטיפול בהיבטים הבטיחותיים הנדרשים להפעלתו של מוסד חינוך חדש או לחידוש רשיון הפעלה של מוסדות חינוך.

33. מנהל בטיחות מוס"ח בעירייה

א. בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך מ- 2002 – יש למנות ברשות המקומית מנהל בטיחות מוסדות חינוך (בהתאם לדרישות מפורטות לתפקיד זה), המסייע לקב"ט מוסדות חינוך בכל הקשור לניהול הבטיחות במוסדות החינוך ומרכז את הטיפול בנושא זה. הוא כפוף למנכ"ל העירייה או לבעל תפקיד מקביל אחר (לרבות ראש הרשות), עפ"י החלטת ראש הרשות המקומית.

ב. בעיריית ר"ג מונה ביוני 2009 הקב"ט הותיק ר.ק. כעוזר קב"ט מוסדות חינוך וכממונה בטיחות במוסדות החינוך, באגף החינוך. בפברואר 2010 הנ"ל נבחר במכרז לתפקיד סגן הקב"ט ומנהל בטיחות במוסדות החינוך, והוא עוסק במשימותיו בתחום הבטיחות בנוסף למשימותיו כסגן הקב"ט וכאחד משלושת הקב"טים המטפלים בכל נושאי הבטחון והבטיחות השוטפים באזורים שבאחריותם.

ג. בפגישות של הביקורת עם קב"ט מוסדות חינוך ושלושת הקב"טים במשרדו – הובהר כי להערכתם, לפי הצרכים והמשימות הנדרשים, כ- 70% מכלל זמן עבודתם מוקדש לנושאי הבטיחות השונים וכ- 30% לנושאי הבטחון, דהיינו: נושא הבטיחות הוא המשמעותי והתובעני יותר כיום מבחינת היקף המשימות.

לדעת הקב"ט ולדעת מנהל הבטיחות במוסדות החינוך – אין כיום ביכולת מנהל הבטיחות להקדיש את היקף זמן הטיפול המלא בתחום הבטיחות הנדרש ממנו לאור המשימות המקיפות בתחום זה (וכמפורט בדו"ח זה להלן) – לאור המטלות הנוספות בהן הוא עוסק, מה עוד שתחום זה אינו מוטמע עדיין באופן עמוק בקרב כל המנהלים, העב"טים והגננות.

מנהל אגף החינוך מסר לביקורת כי עמדתו דומה וכי כיום אין ביכולת מנהל הבטיחות למלא בהיקף הנדרש את משימות ריכוז הפיקוח והבקרה בתחום הבטיחות.

34. ניהול הבטיחות בבתי הספר

- א. בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך מ-2002 – הנהלות מוסדות החינוך יקיימו וינהלו מערכת לתיעוד המאמצים להבטחת הבטיחות. מסמכי מפתח צריכים להיות זמינים ומעודכנים, כשהדרישות המינימליות לתיעוד הן, בין השאר:
- הבדיקות התקופתיות לציווד ולמתקנים.
 - מידע בתחומי הבטיחות שהגיע מגורמים חיצוניים ומבעלי תפקידים ותלמידים בתוך מוסד החינוך.
 - נהלים פנימיים.
 - ממצאי סקר (מבדק) הבטיחות שבוצע ע"י ההנהלה.
 - ממצאי סקר הרשות המקומית.
 - דו"חות ביקורת בטיחות שנעשו ע"י גורמים חיצוניים.
 - דו"חות חקירה של אירועי "כמעט נפגע", תאונות ותקלות.
 - סיכומי "ועדת הבטיחות" המשותפת.

כמו כן על כל מוסדות החינוך להפעיל "ועדת ניהול בטיחות" המשותפת לתלמידים, למורים ולהורים – שתתכנס פעמיים בשנת לימודים לפחות ובכל עת שקיים צורך.

- ב. בהתאם לחוזר אגף החינוך בר"ג לשנה"ל תשע"א:
- כל ביה"ס יפעיל ועדת בטיחות בהרכב: מנהל ביה"ס, רכז בטיחות בית ספרי, נציג ועד ההורים, נציג ועד התלמידים, נציג המורים, אב הבית. הועדה תקיים ישיבות פעמיים בשנה.
 - יתחיל תהליך הטמעה של חינוך לבטיחות, במסגרת שעות מחנך, בהיקף של כ-10% מסך שעות המחנך.

- ג. בפועל התוכנית הנ"ל אינה מקוימת:
- במרבית בתיה"ס אין "ועדת בטיחות" פעילה.
 - במרבית בתיה"ס אין הטמעה של נושאי בטיחות במסגרת שעות מחנך (למעט שיחה אחת בתחילת השנה).
 - במרבית בתיה"ס אין תיקים מעודכנים בנושאי בטיחות הכוללים במרוכז את המסמכים המפורטים בחוזר מנכ"ל.

35. תיחקור אירועי בטיחות והפקת לקחים

א. משרד החינוך פירסם נוהל לקביעת סדרי התגובה, התחקיר והדיווח אודות אירועים בטיחותיים – זאת כדי להבטיח את מיזעור הנזק שנגרם (אם נגרם) ואת מניעתם של אירועים דומים בעתיד (חוזר מנכ"ל 2002, סעיף 25 – 5.1).

ב. אירועי "כמעט נפגע" (אירועי בטיחות שהסתיימו ללא פגיעה פיזית באדם אולם בנסיבות מעט שונות היו עלולים להסתיים בפגיעה ממשית):

- יתוחקרו ע"י המחנכים.
- יתקיימו תוך 4 שעות מהאירוע ולא יאוחר מתחילת יום הלימודים הבא.
- בכל מוסד חינוך ינוהל יומן "כמעט נפגע" ובו תרוכזנה רשימות של אירוע "כמעט נפגע".

בעקרונות תכנית הבטיחות הבית ספרית של אגף החינוך בר"ג (לשנה"ל תשע"א) כלול: "תיחקור אירועי "כמעט נפגע" והטמעתם במושגים הגורמים לתאונה (הגורם הישיר, הגורם התורם וכד').

ג. במשרד הקב"ט אין מידע האם אכן מתנהלים בבתי"ס תחקירים סדירים של אירועי "כמעט נפגע" לצורך הפקת לקחים, ואם כן – מהם היקפם.

ד. אירועי "תאונה":

- כל אירוע מחייב מילוי "דו"ח תאונה" למשרד החינוך.
- לדברי מנהל הבטיחות במוסדות החינוך – נרשמים מדי שנה כ- 300 דו"חות תאונה, בממוצע.

הנתונים בשנים האחרונות:

2008 : 235 דו"חות

2009 : 310 דו"חות

2010 : 373 דו"חות

לדבריו כ- 80% מהתאונות הן בדרך כלל כתוצאה מפגיעה בין התלמידים, כ- 15% במסגרת פעילות חינוך גופני, וכ- 5% כתוצאה ממפגעי בטיחות.

הרוב המוחלט של אירועי התאונות הן בחומרת פציעה קלה. בתשובה לביקורת הנ"ל מסר כי בהחלט שיתכן שמספר אירועי התאונה הוא גבוה יותר אולם הטיפול הסתיים ללא מילוי דו"ח תאונה.

ה. בתוכנית הבטיחות הרשותית (לפי חוזר אגף החינוך לשנה"ל תשע"א), אחד מהיעדים העיקריים הוא "תחקור דיווחי תאונות ברמת האגף וברמת מוסדות חינוך וירידה לפרטים על מנת ללמוד ולנתח את הגורמים הישירים והעקיפים הגורמים לכל תאונה".

לא נעשה סיכום (שנתי או אחר) ברמה העירונית של אירועי התאונות תוך ניתוח והפקת לקחים לפי חתכים של סיבות תאונה, מקום התאונה, מס' תאונות בכל בי"ס, וכד'.

ו. בעיריית ר"ג קיימת "ועדת בטיחות עירונית", המתכנסת מספר פעמים בשנה, ובה חברים נציגי כיבוי אש, קצין בטיחות בתעבורה, מנהל מח' בטיחות עירונית, נציג המוסד לבטיחות ולגהות, נציג ועד הפקידים, נציג מועצת הפועלים, נציג ועד הפועלים, מפקח מתקני משחקים במח' גנים ונוף ונציג קב"ט מוסדות חינוך. ועדה זו דנה במכלול נושאי הבטיחות בעירייה, לרבות נושאים בתחום בטיחות מוסדות חינוך אם הם מוצגים ע"י נציגי אגף החינוך.

באגף החינוך עורך מנהל האגף מדי מספר חודשים ישיבה של בעלי תפקידים באגף לדיווחים וקבלת החלטות בנושאי בטיחות.

36. בדיקה כללית-חזותית לפני פתיחת שנה"ל

א. לפני פתיחת כל שנת לימודים נערכת בכל מוסדות החינוך בר"ג בדיקה כללית-חזותית ע"י הקב"טים (כולם מוסמכים לערוך מבדקי בטיחות) לגילוי חריגי בטיחות – על מנת לדווח למשרד החינוך ולקבל מהמשרד אישור לפתיחת המוסד מבחינה בטיחותית.

בתאריך 19.8.2010 נמסר למשרד החינוך דו"ח מאת מנהל הבטיחות במוסדות חינוך בר"ג, ובו נמצא כי המוסדות תקינים מבחינה בטיחותית (במספר מוסדות נמשכו עבודות, והאישור ניתן מאוחר יותר).

37. מבדק בטיחות שנתי

א. אחת לשנה על כל רשות מקומית לערוך מבדק בטיחות מקיף במוסדות החינוך, על מנת להעריך את הסיכונים בתשתיות בחצרות ובמתקנים ולגבש תוכנית לביצוע פעולות מתקנות ומונעות.

ב. את המבדק רשאים לבצע מי שהוסמך כ"עורך מבדק" מטעם מכון התקנים. קב"ט מוסדות חינוך וכל שלושת הקב"טים שבמשרדו הינם מוסמכים מטעם מכון התקנים לעריכת המבדקים.

ג. הקב"טים עורכים במהלך השנה ביקורים שוטפים במוסדות החינוך לבדיקת נושאי בטיחות, והם פועלים לתיקון הליקויים שמתגלים. **יחד עם זאת, לא נערך אחת לשנה מבדק המסוכס כדו"ח רשמי, כנדרש ובהתאם להנחיות חוזר מנכ"ל משרד החינוך. מבדק בטיחות כזה נערך בר"ג רק מטעם משרד החינוך (באמצעות יועצים חיצוניים).**

הביקורת ביקשה את נתוני מועדי מבדקי הבטיחות השנתית בגני הילדים ובבתי הספר שנערכו ע"י יועץ חיצוני מטעם משרד החינוך. להלן הנתונים:

גני ילדים

ב- 75 גני ילדים לא נערכו מבדקי בטיחות שנתיים (לפחות לא בשנים האחרונות). לדברי מנהל הבטיחות במוס"ח מתוכנן להיערך בגנים אלה מבדק בשנת 2011.

בתי ספר

ב- 4 בתי"ס לא נערכו מבדקי בטיחות שנתיים (לפחות לא בשנים האחרונות). לדברי מנהל הבטיחות במוס"ח מתוכנן להיערך בשנת 2011 מבדק באותם בתי"ס בהם המבדק האחרון נערך ב- 2009 ומוקדם יותר.

ד. לא קיים במשרד הקב"ט ריכוז נתונים מרכזי ממוחשב של ממצאי המבדקים, לפי מוסדות החינוך השונים - ולפיכך גם לא מנוהל מעקב ממוחשב אחר קיום המבדקים, תוצאותיהם ויישום תיקון הליקויים.

38. בדיקה שנתית של מתקני חצר בגני ילדים

א. בהתאם לתקן מתקני משחקים 1498 ולהנחיות משרד החינוך - מתקני המשחקים בגני הילדים מחייבים, בין השאר, בדיקה פעם בשנה ע"י איש מקצוע שהוכשר ואושר לכן ע"י מכון התקנים.

ב. בר"ג נערכת בדיקה שנתית ובסוף 2009 / תחילת 2010 נבדקו מתקני החצר בכל גני הילדים בר"ג, ע"י מהנדסים חיצוניים, והם פירסמו "תעודת בדיקה" לכל גן.

ג. מנהל הבטיחות במוס"ח הכין, במרץ 2010, תוכנית לטיפול בממצאים בהתאם לקדימויות (ליקוי שנמצא "קריטי" בעדיפות ראשונה, וכד'). ברישום נפרד קיים דיווח ביצוע, ובפברואר 2011 נרשם כי כל הדרישות הדחופות לתיקונים בוצעו.

ד. ריכוז כל הנתונים לגבי הבדיקות נעשה ברשימה בכתב יד ומצוי ברשות מנהל הבטיחות בלבד (אינו קיים במערכת הממוחשבת).

39. ביקורות בטיחות ע"י הקב"טים

א. בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, הרשות המקומית תפקח ותקיים ביקורות בטיחות במוסדות החינוך, תתריע אודות קיום מפגעי בטיחות ותתקן את המפגעים שאותרו. כמו כן הרשות תקבע סדרי עדיפויות לתיקון מפגעי בטיחות וטיפול בהם.

ב. מנהל הבטיחות מוס"ח בר"ג ושני הקב"טים הנוספים במחלקת הבטחון מוסמכים מטעם מכון התקנים לערוך מבדקי בטיחות - והם עוסקים בנושאי

הבטיחות השוטפים, כל אחד באזור טיפולו. גם קב"ט מוסדות חינוך קיבל
לאחרונה הסמכה דומה מטעם מכון התקנים.

ג. בהתאם לחוזר אגף החינוך בר"ג לשנה"ל תשע"א, הקב"טים יבצעו ביקורות
שוטפות במוסדות החינוך בנושאים הבאים: מפגעים בטיחותיים, ציוד כיבוי
אש, ציוד עזרה ראשונה.

ד. כאמור בסעיף 18 ב' לעיל בדו"ח ביקורת זה (פיקוח ובקרה מקצועית ע"י משרד
הקב"ט בנושא הבטחון) – לא כל הקב"טים מתעדים את כל ביקורי הבדיקה
שלהם במוסדות החינוך, ולכן **אין נתונים מדויקים האם נערכו ביקורות
בטיחות יזומות ע"י הקב"טים בכל מוסדות החינוך בעיר ובאילו מועדים.**

לדברי קב"ט מוסדות חינוך, כל ליקוי בטיחותי שנמצא נרשם ומועבר לטיפול
ביה"ס עצמו או מחלקת לוגיסטיקה באגף – כאשר ליקויים חמורים מקבלים
טיפול מיידי.

ה. **את תיעוד הליקויים שנמצאו והמעקב אחר התיקון – מבצע כל אחד משלושת
הקב"טים בנפרד (לגבי גזרת טיפול) ואין רישום ומעקב מרכזיים במשרד
הקב"ט אחר ליקויי הבטיחות במוסדות החינוך בעיר.**

40. בדיקות בטיחותיות שוטפות בגני הילדים

א. בישיבה אצל מנהל אגף החינוך העירוני, ביום 20.12.2010, סוכם והוחלט כי **"יש
לוודא שהסייעת והגננת יעשו ביקורת יום יומית בגן ובמתקנים, אחת לחודש
יש לתעד את הביקורת"**.

ב. במשרד הקב"ט לא נמצא תיעוד לביצוע הבדיקות בהתאם להנחייה הנ"ל.

41. כיבוי אש במוסדות החינוך

א. במשרד קב"ט מוסדות חינוך מרכז אחד הקב"טים את הטיפול בתחום כיבוי האש במוסדות החינוך. הוא מסר לביקורת כי נערכה בדיקה שנתית לכל הציוד, כנדרש. דיווח דומה הוא מסר בישיבה שנערכה אצל מנהל אגף החינוך ביום 20.12.2010.

ב. בעוד שבבתי"ס יש צוותי כיבוי חירום (של תלמידים) המקבלים הדרכה במחלקת כיבוי אש – הרי שבגני הילדים לא כל הגננות/צוות הגן עברו הכשרה בטיפעול המטפים. בעת ביקור הביקורת בגני ילדים נמצא כי חלק מהצוות לא ידע היכן מצוי המטף.
(ראה ממצאים בנושאי מטפים בסעיף 42 להלן).

42. ערכות עזרה ראשונה בגני הילדים

א. בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, בכל גן ילדים יימצא תרמיל עזרה ראשונה ובו הציוד המפורט ברשימה.

העיריות רוכשות את הערכות מחברות המכינות אותן לפי דרישות משרד החינוך.

ב. בדצמבר 2009 נערך קורס עזרה ראשונה לסייעות גנים. ביום הקורס חולקו 152 ערכות חדשות למשתתפים (ערכה עבור כל גן), וערכות נוספות נשלחו באמצעות סיירי חברת האבטחה לאותם גנים שנציגיהם לא היו בקורס.

הערכות הנ"ל נרכשו מחברה חדשה, והמפרט של כל ערכה כולל את כל הנדרש בתקן משרד החינוך. הערכות הקודמות סופקו ע"י חברה אחרת, והן לא כללו שמיכה היפוטרמית (כנדרש ע"י התקן).

ג. הביקורת בדקה במספר גנים, בין השאר, את נושאי הימצאות מטפים ואת תיקי העזרה הראשונה. נמצא כדלהלן:

שם הגן	הערות
167 מרגנית	בתיק ע"ר אין שמירה היפותרמית
51 תורית	בתיק ע"ר אין סד
71 הבילויים	תקין
42 כחלי	בתיק ע"ר אין סד
177 קציר	מטף נמצא מחוץ לגן
49 רימון	בתיק ע"ר אין סד. מטף נמצא מחוץ לגן
174 תמר	מטף נמצא מחוץ לגן
25 א' שדמית	תקין
72 סנאי	תקין

מהממצאים הנ"ל עולה כי ב- 4 ערכות עזרה ראשונה מתוך 9 ערכות שנבדקו היה חסר פריט (סד או שמיכה היפוטרמית).

כמו כן הביקורת מצאה במרבית הגנים שנבדקו מספר תיקי ע"ר בכל גן, והציוד לא היה מרוכז בתיק אחד (כנראה תיקים ישנים שלא נאספו עם חלוקת תיקים חדשים).

בתגובה לביקורת מסר הקב"ט כי בתחילת כל שנה מנופק ציוד ע"ר חדש לגנים, בהתאם לצורך ולדרישה.

ד. לא נערכת בדיקה יזומה ע"י משרד הקב"ט (לפחות אחת לשנה) האם תיקי העזרה הראשונה מצוידים כנדרש וכי הציוד הוא בתוקף (מבחינת תאריך תפוגה).

43. פרויקט אבטחת מעברי חצייה

א. העירייה/אגף החינוך (באמצעות קב"ט מוסדות חינוך) מפעילה ב- 18 מעברי חצייה בעיר, בקרבת מוסדות חינוך, פרויקט של אבטחה וסיוע לתלמידים בחצייה.

החל מינואר 2011 מאיישים את המעברים הנ"ל "מתנדבים בשכר" (בדר"כ גימלאים) המועסקים ישירות ע"י העירייה בשכר של כ- 81 ש"ח ליום. בפועל נמצאים המאבטחים בשטח בין השעות 08.15 – 07.30, ובין השעות 12.30 – 13.30. בכל מעבר חצייה נמצא מאבטח אחד, והוא מסייע בעצירת התנועה ובהכוונת התלמידים (גם אם במקום פועלות משמרות הבטיחות). משרד קב"ט מוסדות חינוך (באמצעות אחד הקב"טים המרכז את הפרויקט) אחראי לתידרוך המאבטחים. יש לציין כי אין מאגר של מאבטחים, ואם מאבטח אינו מגיע ביום מסוים למעבר החצייה בשל סיבה אישית – אין מישהו המחליף אותו.

ב. הביקורת ביקרה בשני מעברי חצייה בעת הפעילות של המאבטחים (ברח' הרואה פינת רח' הרכסים, וברח' ירושלים פינת רח' קדמה), ושוחחה עם המאבטחים. הם ציינו כי ישנם נהגים, בעיקר רוכבי רכב דו-גלגלי, שאינם מציינים להוראות משמרות הבטיחות ולהוראות שלהם; וכמו כן פעמים רבות ילדי משמרות הבטיחות מגיעים באיחור או שלא מגיעים כלל (בעיקר בימים גשומים).

הביקורת התרשמה מהתרומה הרבה של פרויקט זה לבטיחותם של התלמידים.

44. בטיחות אירועים ופעילויות

א. בנוסף לטיפול בבטיחות ה"סטאטית" (מבנים, מתקנים, מכשירים, חצרות וכד'), כמפורט בדו"ח זה לעיל – עוסקים הקב"טים באופן נרחב גם בבטיחות ה"דינאמית" (אירועים ופעילויות).

ב. לקראת כל אירוע חוץ בית-ספרי, כגון: תהלוכות, צעדות, טכסים ואירועים שונים – קודמת הכנה (תידרוכים וכד') ופקודה ספציפית לנושאי שמירת הבטיחות הנכתבת עבור אותו אירוע. דבר דומה נערך לקראת אירועים/טכסים הנערכים בתחום בית הספר.

45. ממצאי ביקורת ויזואלית – בטיחות

הביקורת ביקרה בבתי"ס ובגני ילדים, וערכה תצפית ויזואלית-כללית האם נראים מפגעי בטיחות בולטים.

להלן הממצאים:

שם המוסד	המצא
בי"ס "עתידי"	בחצר המרכזית במגרש הספורט, מפלס המגרש בולט לעומת המדרכה שמסביב – פוטנציאל אפשרי להיתקלות/נפילה. באולם הספורט משטח הפי.וי.סי. לא אחיד ויש בו בליטות – פוטנציאל להיתקלות/נפילה. הערה: בתוכנית משימות מח' לוגיסטיקה לשנה"ל תשע"א יש כוונה להסיר את מפגע הבטיחות בחצר.
גן מרגנית 167	שטח חצר הגן גדול ולגנת אין שדה ראייה לכל השטח בו שוהים הילדים.
גן תורית 51	הגדר החיצונית נראית לא תיקנית.
שדמית 25 ב'	מרצפות שקועות באולם המרכזי של הגן – פוטנציאל להיתקלות/נפילה.
כחלי 42	שני בורות בחצר שילדים חפרו, מכסה בור בולט (כנראה בשל שקיעת חול), דלת המחסן בחצר פתוחה-ילדים יכולים להיכנס ולהינעל בפנים.
הבילויים 71	צינור ברזל חד בולט בחצר מהאדמה. שולי שטיח בחצר בולטים – אפשר להיתקל. בחצר צינור ניקוז בולט – אפשר להיתקל. בחצר דרומית מספר בורות באדמה, מספר חפצים זרוקים בחצר שאפשר להיתקל בהם. (בעקבות הערת הביקורת הוסר למחרת צינור הברזל, אולם שאר המפגעים נשארו).
גן סנאי 72	אין הערות
גן קציר 177	אין הערות
אשכול נטעים	אין הערות
תיכון אורט אבין	אין הערות

הביקורת בדקה בבת"ס יסודיים ובגני ילדים את קיום ההנחיות המקצועיות (לפי חוזר מנכ"ל משרד החינוך סב6/ (ב') מ- 2/2002) לגבי מרכיבי הבטיחות הבאים: מדרגות; מעקה ומסעד יד; חלונות חוץ בחדרי לימוד; דלתות חדרי לימוד (בגני ילדים השוכנים במבנה צמוד קרקע נבדקו רק דלתות וחלונות).

הנושאים שנבדקו:

מדרגות:

- מידות המדרגות (לפי נוסחה שבנוהל).
- שמירת מידות אחידות של כל המדרגות באותו מהלך ובאותו חדר מדרגות.
- מספר המדרגות במהלך אחד.

מעקה:

- גובה המעקה.
- היעדר אלמנטים אנכיים עם מרווח ביניהם של יותר מ- 10 ס"מ.

מסעד יד

- גובה.
- התקנה משני צידי מהלך המדרגות, בלי להתחשב ברוחבו.

חלונות חוץ

- גובה מהרצפה (לרבות השלמה מזכוכית מחוסמת לא ניתנת לפתיחה).

דלתות (של חדר שנמצאים בו יותר מ- 10 אנשים)

- נפתחות כלפי חוץ.
- רוחב.
- "מגן אצבעות" שיכסה את המרווח בין כנף הדלת למשקוף (בגנים ובכיתות א'-ו').
- אביזר המאיט בלימת הדלתות בעת הסגירה והפתיחה.

להלן הממצאים :

המוסד	מדרגות	מעקות	מסעד יד	חלונות	דלתות
בי"ס יסודי "זומר"	תקין	תקין	תקין. בצד אחד בלבד. בתכנית להתקין גם בצד השני	תקין (כולל תוספת חלונות מקובעים)	תקין. במספר דלתות נפלו מאיטי הסגירה. יש לתקן
בי"ס יסודי "בן גוריון"	תקין	תקין	בצד אחד בלבד. במדרגות דרומיות אין בכלל מסעד	תקין. כולם מסורגים	תקין
בי"ס יסודי "גבעולים"	תקין	בגרם מדרגות צפוני- מעקה נמוך מהנדרש. בטיפול לקראת הגבהה	נמצא במדרגות דרומיות בלבד ובצד אחד	תקין. כולם מסורגים	תקין
בי"ס יסודי "אושא"	תקין	מעקה נמוך מהנדרש - בטיפול לקראת הגבהה	אין	תקין (כולל תוספת חלונות מקובעים)	תקין
בי"ס יסודי "ניצנים"	תקין	מעקה נמוך מהנדרש. בתיכנון הגבהה. בגרם מדרגות משני (דרומי) המעקה בגובה הנדרש	תקין. בצד אחד בלבד	תקין. חלק מסורגים (כולל תוספת חלונות מקובעים)	תקין
בי"ס יסודי "המנחיל"	תקין	תקין	תקין. בצד אחד בלבד	תקין. חלק מהחלונות מסורגים. (כולל תוספת חלונות מקובעים). חלונות הפונים החוצה בסדרונות בגובה נמוך מהנדרש. (היו בעבר ברגים שהגבילו את הפתיחה אולם הם נשחקו)	תקין (חלקי). לא מותקן בבי"ס אלמנט מאיט דלתות. בשירותים אין מגן אצבעות.
גן ילדים "ב'11"	-	-	-	כל החלונות מסורגים	תקין

המוסד	מדרגות	מעקות	מסעד יד	חלונות	דלתות
גן ילדים 11א'	תקין	-	-	כל החלונות מסורגים	אלמנט מאיט דלתות בכניסה – נפל. יש לתקן.
גן ילדים 55	-	-	-	כל החלונות מסורגים	אלמנט מאיט דלתות בכניסה – נפל. יש לתקן.
גן 102+103 (בקומה שנייה)	תקין	תקין	תקין	כל החלונות מסורגים	תקין

מחלקת בטחון מוסדות חינוך

47. היערכות אירגונית

- א. המחלקה מטפלת בבטחון מוסדות חינוך; בטיחות מוסדות חינוך; בנושאי פס"ח (מרכזי קליטה, ללא הטיפול בציד מרכזי הקליטה שבמחסנים); ובאחזקת וניהול כלי הנשק של העירייה.
- ב. המשרד מהווה למעשה מוקד מבצעי – לקשר שוטף עם הסיורים והמפקחים של חברת האבטחה, וכמו כן הפעלת לחצני המצוקה במוסדות החינוך מתקבלת (במקביל לכיבוי אש) למשרד. לכן תמיד נמצא מישהו במשרד (עד שעה 15.30), כולל ימי שישי וערבי חג (עד 13.00).
- ג. המחלקה כוללת: קב"ט מוסדות חינוך; סגן קב"ט (שהוא גם מנהל הבטיחות וגם קב"ט אזור צפוני); שני קב"טים (אזור דרומי ומרכזי); מזכירת המחלקה. המזכירה מרכזת את תחום ההכשרות ומפעילה את המוקד המבצעי במשרד המחלקה.
- ד. כל הקב"טים במחלקה מוסמכים מטעם מכון התקנים לערוך מבדקי בטיחות במוסדות החינוך ומטפלים גם בנושאי הבטיחות.

ה. חלוקת האחריות לטיפול השוטף לפי מוסדות החינוך בין הקב"טים :

סוג המוסד	קב"ט אזור צפוני	קב"ט אזור מרכז	קב"ט אזור דרומי
בתי ספר	15	15	14
גני ילדים	55	53	59
מועדונים/ תנועות נוער	6	4	9

ו. אין לרשות הקב"טים כלי רכב ייעודי לצורך משימות הבדיקה והפיקוח בין מוסדות החינוך בעיר – והם עורכים את סיוריהם באמצעות רכבם הפרטי. לדברי הקב"טים הם אמנם מקבלים השתתפות בהוצאות אחזקת הרכב – אולם זו אינה מכסה את עלות האחזקה ואת הבלאי לצורך העבודה, וכמו כן הם אינם מובדלים מאותם עובדי עירייה המקבלים השתתפות בהוצאות רכב (כהטבה חוקית לשכרם) אולם אינם משתמשים בפועל ברכבם ככלי לצורך עבודתם היומיומית השוטפת.

48. נוהלי עבודה

א. ההנחיות המקצועיות בתחומי הבטחון והבטיחות מפורטות בעיקר בחוזרי מנכ"ל משרד החינוך וכן בהוראות המשטרה (בנושאי בטחון). מעבר לכך אין נוהלי עבודה עירוניים המתייחסים להיבטים המעשיים של עבודת הקב"טים, ובכלל זאת לנושאי הבקרה, הדיווח, התיעוד והמעקב אחר הביצוע.

סיכום, מסקנות והמלצות

49. כללי

א. למרות שבאגף החינוך בר"ג תחום הבטחון במוסדות החינוך ותחום הבטיחות במוסדות החינוך מרוכזים במשרד אחד ומטופלים ע"י אותם קב"טים – אלו שני תחומים שונים במהותם ובהיקפם.

תחום **הבטחון** (ובעיקר האבטחה) הינו באחריות משטרת ישראל, כאשר הביצוע הוא ע"י הרשות המקומית (באמצעות חברות אבטחה) בהתאם לשיקולים המבצעיים של המשטרה – כשהמשטרה גם מבצעת פיקוח ובקרה מקצועי על עבודת המאבטחים. גם חברות האבטחה עצמן מקיימות פיקוח ובקרה (ע"י מפקחים ובמידה מסוימת ע"י הסיירים), כשכל התחום מוכר היטב ומוטמע בקרב אנשי מערכת החינוך מזה שנים רבות. גם הנושאים המטופלים הם מצומצמים ומוגדרים היטב: בעיקר אבטחה וסריקות בשטח המוסד ובסמוך לו.

תחום **הבטיחות** הינו באחריות הרשות המקומית, בהתאם להנחיות משרד החינוך, כאשר ניהול הבטיחות במוסד החינוכי מוטלת על מנהל המוסד החינוכי. נושאי הבטיחות הם נרחבים ביותר (מבנים, מקלטים, מיתקנים, חצרות, כיתות, דרכי הגישה למוסד כולל הסדרי הסעה, וכן פעילויות ואירועים בתוך המוסד ואירועים חוץ בית-ספריים). הנושאים עדיין אינם מוכרים ומוטמעים היטב בקרב אנשי מערכת החינוך. גם במישור הארצי (במשרד החינוך) נושא הבטיחות במוסדות החינוך היה בפועל שנים רבות חלק שנספח לנושאי הבטחון במוסדות החינוך ורק בשנים האחרונות החל לקבל מעמד וחיבות בפני עצמו.

ב. עיריית ר"ג אינה חוסכת במשאבים כספיים לצורך הטיפול השוטף להבטחת הבטחון והבטיחות של תלמידי העיר.

יחד עם זאת הביקורת התרשמה כי בעוד תחום הבטחון מוכר, מוטמע ומתופעל היטב ע"י משטרת ישראל, חברת האבטחה ואגף החינוך – הרי שבכל הנוגע לניהול הבטיחות והבקרה ולמעקב אחר הבטיחות - הנושא עדיין רחוק מהמצב הרצוי, ובכלל זאת סוגיית הטמעתו בקרב אנשי מערכת החינוך ונקיטת פעולות שונות הנדרשות לקידומו (כמפורט בהמשך בפרק זה).

בעוד שהסכנה בתחום הבטחוני תלויה בעיקר בפעילות אפשרית של גורמים עויינים מבחוץ – הרי שבתחום הבטיחות הסכנה היא יום-יומית ותלויה בגורמים הקשורים במערכת החינוך עצמה: בהתנהגות התלמידים; בהיערכות נכונה של אנשי מערכת החינוך; בתהליכי הבדיקה, המעקב והתיחזוק של המבנים/מתקנים/מכשירים; בסילוק מפגעים; בתיכנון אירועים וכד'. עסקינן בדיני נפשות של התלמידים, החל מתלמידי הגן, כשתחום זה הוא ללא החגורה המקיפה והמגינה של מאבטחים חמושים, שערים נעולים וכד'.

ב ט ח ו ן

50. הסיור הממונע (סעיף 12)

א. האבטחה הממונעת (סיור יום) מטעם חברות האבטחה מבצעת ביקורים וביקורות בגני הילדים. לצורך זה חולקה העיר לשני אזורים, בכל אזור ניידת אחת המופעלת ע"י סייר אחד.

בהתאם להנחיות קב"ט מוסדות חינוך בר"ג על כל סייר לנהל רישום יומי של ביקוריו ובדיקותיו בגנים, להחתים את הגננת על הטופס לאחר רישום הערותיו ולהעביר את הדיווחים למשרד הקב"ט.

נמצא כי הסיירים עורכים ביקורים שוטפים – אולם הם אינם מחתימים את הגננות על סיכום הביקור, כנדרש. כמו כן במשרד הקב"ט נמצא כי חלק מדיווחי הסיירים חסר, הדו"חות מתויקים באיחור ולא לפי סדר כרונולוגי. כמו כן לא קיים תיעוד מרוכז של ליקויים/הערות מהדיווחים לצורך מעקב והפקת לקחים.

ב. יש להדק את הבקרה על עבודת הסיירים ולהשתמש בממצאי הביקורים שלהם בגני הילדים ככלי להפקת לקחים, כדלהלן:

- לקיים את ההנחיות הקיימות - החתמת הגננות על הממצאים, על גבי טופס הבדיקה.

- להביא את הטפסים החתומים למשרד הקב"ט לפחות אחת לשבוע.

- לתעד ליקויים שהסיירים מצאו ולנהל מעקב אחר הטיפול בהם.

בתגובה לביקורת מסר הקב"ט כי ההערות הנ"ל יטופלו, יונפק דו"ח אחיד לשני הסיירים ויוקפד כי יחתימו את הגננות.

ג. הביקורת מצאה בבדיקת פתע באחת מניידות הסיור כי קיים אי-סדר רב באיכסון ציוד החירום ברכב וכי הרמקול הידני והפנס אינם עובדים, אין מטפי כיבוי ואין מנעול תלייה. במהלך ביצוע הביקורת דווחו הממצאים לקב"ט והליקויים תוקנו לאלתר.

על משרד הקב"ט לקיים, לפחות אחת לחודש, ביקורת מתועדת על קיום ציוד החירום הנדרש ברכב.

51. **ביתנים למאבטחים** (סעיף 17)

א. עמדות המאבטחים במוסדות החינוך בר"ג אינן מצוידות בביתן ייעודי ("בודקה"), וכתוצאה מכך אין למאבטחים הגנה מפני קרני השמש ומפני הגשם (אם כי מספר עמדות אינן מרוחקות, יחסית, מאזור מקורה של ביה"ס), וכמו כן אין למאבטח היכן להניח את רישומי הכניסות בעת שהוא מבצע את הסיורים.

בתגובה לביקורת מסר הקב"ט כי מדיניות העירייה, מההיבט הביטחוני, לא לספק "בודקה" כאשר בימי גשם המאבטחים מונחים לבצע את עבודתם תחת מסתור בכניסה לביה"ס.

הביקורת ממליצה לשקול פעם נוספת התקנת ביתנים בכל עמדות המאבטחים במוסדות החינוך.

52. **פיקוח ובקרה על האבטחה** (סעיף 18)

א. בהתאם לחוזה החתום בין העירייה ובין קבלני האבטחה - המפקח מטעם כל אחד מהקבלנים צריך לפקוד, לפחות פעם ביום, את עובדיו שנותנים שירותי אבטחה לעירייה ולפקח על ביצוע השירותים. עליו לחתום ב"יומן המוסד" ולציין את ממצאי הביקורות אשר בוצעו על ידו.

בבדיקת הביקורת נמצא כי המפקחים אינם מקיימים דרישות סעיף זה ואינם חותמים על הביקורות.

יש להקפיד על מילוי התחייבות הקבלן בחוזה ולוודא שהמפקח מבצע את הנדרש וחותר על ממצאי הביקורת שלו.

בתגובה לביקורת מסר הקב"ט כי המפקחים הונחו לחתום ביומן ולהעביר באופן שוטף למשרד הקב"ט את הדיווחים.

ב. הקב"טים במחלקת בטחון מוסדות חינוך עורכים פיקוח שוטף באמצעות ביקוריהם במוסדות חינוך. יחד עם זאת אין תוכנית עבודה מסודרת לבדיקות יזומות ולא כל הקב"טים מתעדים את ביקורי הבדיקה שלהם (אין הכוונה לביקורים לפתרון בעייה דחופה המתגלה במקום).

יש להכין תוכנית עבודה מסודרת לבדיקות יזומות במוסדות החינוך, ולתעד את ממצאי הבדיקות וליקויים שנמצאו, הדורשים טיפול.

ג. משטרת ישראל מקיימת סיורים שוטפים של ניידות משטרתיות בין מוסדות החינוך. הסיורים נעשים כמערכת נפרדת ומשרד הקב"ט לא מקבל דיווח על ממצאי הביקורים (למעט פניות בעל פה מהמשטרה לטיפול במקרים דחופים או בקשה להטלת קנס).

מומלץ לבדוק עם המשטרה אפשרות לקבלת ממצאים מהסיורים שלהם.

53. השתלמות עב"טים (עוזר לבטחון, לבטיחות ולשע"ח) (סעיף 20)

א. לקראת כל שנת לימודים נערכת השתלמות עב"טים, בנושאי בטחון ובטיחות. לא כל העב"טים מגיעים להשתלמות.

ב. יש למצוא את הדרך על מנת שכל העב"טים יהיו נוכחים בהשתלמות חשובה זו, שבה ניתנים דגשים והנחיות ע"י האגף.

54. תיקי בטחון (סעיף 21)

א. תיק הבטחון המוסדי צריך שיכלול את תכנית הבטחון והחירום של המוסד החינוכי ואת אירגון צוותי החירום. התיק, מטבע הדברים, צריך להתעדכן בנתונים לפני כל שנת לימודים חדשה ובאופן שוטף. לא נערכת בדיקה שיטתית לבדיקת מצב נתוני תיקי הבטחון ומידת עידכונם.

יש לוודא קיום בקרה האם הנתונים בתיקי הבטחון מעודכנים.

בתגובה לביקורת מסר הקב"ט כי תיקי השטח והבטחון מעודכנים בהתאם לצרכים ולשינויים בפועל.

55. תרגילים במוסדות החינוך (סעיף 22)

א. כל מוסד חינוך בר"ג צריך לבצע בכוחות עצמו במהלך השנה ארבעה תרגילים וכן להשתתף בתרגיל ההתגוננות הארצי. במשרד מחלקת בטחון מוס"ח אין דיווחים מסודרים על מידת קיום התרגילים, ולא כל בתי"ס מעבירים דיווחים.

יש לדרוש מכל מוסד חינוך דיווח על קיום התרגילים ולנהל מעקב אחר מידת הביצוע.

בתגובה לביקורת מסר הקב"ט כי הנושא יטופל ויוקפד על העברת הדיווחים.

ב. אחת לשנה משתתפים מוסדות החינוך בר"ג יחד עם מוסדות החינוך בכל הארץ, בתרגיל הארצי מטעם פיקוד העורף. בעת התרגיל ישנו בקר מטעם פקע"ר בכל

בי"ס, המפרסם דו"ח לגבי אותו בי"ס בלבד. העתקים מדו"חות אלו מועברים למשרד הקב"ט.

יחד עם זאת אין תיעוד והפקת לקחים ברמה הכלל-עירונית מהתרגיל הארצי.

יש לסכם ולהפיק לקחים מהתרגיל הארצי, ברמה הכלל-עירונית של מוסדות החינוך.

ב ט י חות

56. מנהל בטיחות מוסדות חינוך בעירייה (סעיף 33)

א. מנהל בטיחות מוסדות חינוך בעיריית ר"ג הוא גם סגן הקב"ט ואחד משלושת הקב"טים המטפלים בכל נושאי הבטחון והבטיחות השוטפים באזורים שבאחריותם. לפי הערכת קב"ט מוסדות חינוך והקב"טים במשרדו, לפי הצרכים והמשימות הנדרשים כ- 30% מכלל זמן העבודה מוקדש לנושאי הבטחון השונים וכ- 70% לנושאי הבטיחות, שהוא המשמעותי והתובעני יותר מבחינת היקף המשימות.

לדעת מנהל אגף החינוך ולדעת הקב"ט ומנהל הבטיחות במוסדות החינוך, אין כיום ביכולת מנהל הבטיחות להקדיש את היקף זמן הטיפול המלא בתחום הבטיחות הנדרש ממנו לאור המשימות המקיפות בתחום זה – לאור המטלות הנוספות בהן הוא עוסק במסגרת תפקידו כסגן הקב"ט וכקב"ט אזורי.

לדברי הקב"ט נדרשת הקצאת כ"א ומשאבים לנושא הבטיחות, תוך קיום הפרדה בין תפקיד הקב"ט ובין תפקיד הממונה על הבטיחות.

ב. לאור האמור לעיל ולאור הממצאים בדו"ח ביקורת זה לגבי הבעיות בבקרה ובמעקב אחר נושאי הבטיחות ובאי הטמעת נושאי הבטיחות במוסדות החינוך עצמם - הביקורת ממליצה כי ממונה הבטיחות במוסדות החינוך בר"ג יעסוק בלעדית בתחום הבטיחות – בעיקר בריכוז הפיקוח, הבקרה, המעקב והפקת הלקחים. כמו כן הוא יוכל לקדם את תהליכי ההטמעה של הנושא במוסדות החינוך.

עליו להיות משוחרר מכל מטלה ואחריות בתחום בטחון מוסדות החינוך, והזיקה שלו באגף צריכה להיות למנהל האגף וכן למחלקת לוגיסטיקה באגף ולמחלקת בטחון מוס"ח.

57. ניהול הבטיחות בבתי הספר (סעיף 34)

א. בהתאם לחוזר אגף החינוך בר"ג לשנה"ל תשע"א, ובהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך:

- כל ביי"ס יפעיל "ועדת בטיחות" שתקיים ישיבות פעמיים בשנה.
- יתחיל תהליך הטמעה של חינוך לבטיחות, בהיקף של כ- 10% מסך שעות המחנך.

בפועל תוכנית זו אינה מקוימת: במרבית בתיה"ס אין "ועדת בטיחות" פעילה, ואין הטמעה של נושאי בטיחות במסגרת שעות מחנך. כמו כן במרבית בתיה"ס אין תיקים מעודכנים בנושאי בטיחות הכוללים את המסמכים המפורטים בחוזר מנכ"ל.

ב. יש להתחיל בהקדם את יישום תוכנית הבטיחות השנתית של האגף (כולל הפעלת ועדות בטיחות והטמעת החינוך לבטיחות) ולרכז בכל מוסד את המערכת לתיעוד המאמצים בנושאי בטיחות (עם מסמכי המפתח הנדרשים) - כמפורט בחוזר מנכ"ל משרד החינוך ובתכנית אגף החינוך.

58. תיחקור אירועי בטיחות והפקת לקחים (סעיף 35)

א. במסגרת עקרונות תכנית הבטיחות הבית הספרית במוסדות החינוך בר"ג לשנה"ל תשע"א נקבע, בין השאר: "תיחקור אירועי כמעט נפגע והטמעתם במושגים הגורמים לתאונה".

במשרד הקב"ט אי מידע האם מתנהלים בבתי"ס תחקירים סדירים של אירועי "כמעט נפגע" לצורך הפקת לקחים, ואם כן – מהם היקפם.

ב. לא נעשה סיכום (שנתי או אחר) ברמה העירונית של אירועי התאונות - תוך ניתוח והפקת לקחים לפי חתכים כגון סיבות תאונה, מקום התאונה, וכד'.

ג. יש לנהל באופן סדיר ניתוח של תאונות במוסדות החינוך לצורך הפקת לקחים ומניעה עתידית וכמפורט בתכנית אגף החינוך.

59. מבדק בטיחות שנתי (סעיף 37)

א. לפי הנחיות חוזר מנכ"ל משרד החינוך על כל רשות מקומית לערוך אחת לשנה מבדק בטיחות מקיף במוסדות החינוך, על מנת להעריך את הסיכונים בתשתיות, בחצרות ובמתקנים ולגבש תוכנית לביצוע פעולות מתקנות ומונעות.

הקב"טים במחלקת בטחון מוס"ח עורכים במהלך השנה ביקורים שוטפים במוסדות החינוך לבדיקת נושאי בטיחות, והם פועלים לתיקון ליקויים שמתגלים - אולם לא נערך אחת לשנה מבדק המסוכם כדו"ח רשמי בהתאם להנחיות של משרד החינוך. מחלקת בטחון מוס"ח מסתייעת ביועצים חיצוניים המבצעים מטעם משרד החינוך את מבדקי הבטיחות השנתיים, אולם אלו מקיפים רק חלק מהמוסדות ואינם נערכים כל שנה בכל המוסדות.

ב. לא קיים ריכוז נתונים מרכזי-ממוחשב של ממצאי המבדקים לפי מוסדות החינוך השונים.

ג. יש לקיים את ההנחיות ולקיים אחת לשנה מבדק בטיחות מקיף ורשמי בכל מוסדות החינוך.

בתגובה לביקורת מסר הקב"ט כי מבדקים חסרים מושלמים בימים אלה.

ד. יש לנהל מעקב ממוחשב אחר קיום המבדקים, תוצאותיהם, ויישום תיקון הליקויים.

בתגובה לביקורת מסר הקב"ט כי תיעוד הליקויים והמעקב אחר ביצוע התיקונים ישופר, בין השאר תוך שימוש במערכת הממוחשבת.

60. ביקורת בטיחות ע"י הקב"טים (סעיף 39)

א. שלושת הקב"טים במחלקת בטחון מוס"ח מטפלים בנושאי הבטיחות השוטפים, כל אחד באזור טיפולו. מפגעים חמורים המתגלים על ידם מועברים לטיפול דחוף ואחרים מדווחים לגורמי הביצוע (בתי"ס או מח' לוגיסטיקה). יחד עם זאת לא כל הקב"טים מתעדים את כל ביקורי הבדיקה שלהם במוסדות החינוך, ולכן אין נתונים האם נערכות ביקורות בטיחות יזומות ע"י הקב"טים בכל מוסדות החינוך בעיר ובאילו מועדים.

תיעוד של ליקויים שנמצאו והמעקב אחר תיקונם – מבוצעים ע"י הקב"טים בנפרד ואין רישום ומעקב מרכזיים בנושא.

ב. במהלך בדיקת הבטיחות המדגמית במוסדות חינוך (בתי"ס וגנים) מצאה הביקורת מספר ליקויים (המפורטים בטבלאות בסעיפים 42, 45, 46 לעיל) שאותם על הקב"טים עצמם היה לגלות בבדיקות בטיחות יזומות.

ג. יש לבצע ביקורות בטיחות יזומות לפי תוכנית סדירה - ולתעד כל ביקור, את ממצאיו ואת המעקב אחר תיקון הליקויים במערכת אחת מרכזית.

61. כיבוי אש בגני ילדים (סעיף 41)

א. לא כל צוותי הגנים (גננות, עוזרות, גננות מחליפות) עברו הכשרה בסיסית בתיפעול המטפים, ולא כולן יודעות היכן בדיוק נמצאים המטפים.

יש לוודא כי כל מי שנמנית על צוות הגנים עברה הכשרה בסיסית בתיפעול המטפים וכי כל אנשי הצוותים יודעים היכן נמצא המטף.

62. ניהול ממוחשב של תחום הבטיחות

- א. לא קיים כיום ניהול מרכזי של הפיקוח והמעקב אחר ליקויים בתחום הבטיחות ושלבי הטיפול בהם וכן של ניהול הבדיקות הבטיחותיות במוסדות החינוך המבוצעות הן מטעם אגף החינוך העירוני והן ע"י גורמי חוץ.
- ב. מומלץ להקים מערכת ממוחשבת לניהול הבטיחות במוסדות החינוך.

מחלקת בטחון מוסדות חינוך

63. נוהלי עבודה (סעיף 48)

- א. מעבר לחוזרי מנכ"ל משרד החינוך, המפרטים את ההנחיות המקצועיות בתחומי הבטחון והבטיחות – אין בנמצא נוהלי עבודה עירוניים המתייחסים להיבטים המעשיים של עבודת הקב"טים.
- יש להכין נוהלי עבודה מחלקתיים, בתחום הבטחון ובתחום הבטיחות, ובכלל זאת לדרישות בנושאי הפיקוח, הדיווח, התייעוד ומעקב אחר הביצוע.

64. רכב ייעודי לפיקוח (סעיף 47)

- א. הקב"טים במחלקת בטחון מוס"ח עורכים את סיוריהם בין מוסדות החינוך ומלווים את הפעילויות השונות באמצעות רכבם הפרטי. לדבריהם הם אמנם מקבלים השתתפות בהוצאות הרכב אולם זו אינה מכסה את עלות האחזקה ואת הבלאי לצורך העבודה – מה עוד שהם אינם מובדלים מאותם עובדי עירייה המקבלים השתתפות בהוצאות רכב (כהטבה חוקית לשכרם) אולם אינם משתמשים בפועל ברכבם ככלי לצורך עבודתם היומיומית השוטפת.

הביקורת ממליצה לבדוק את האפשרות להעמיד לרשות עבודת השטח של הקב"טים רכב ייעודי, במקום שישתמשו ברכבם הפרטי.

* * *

הערה: תגובת קב"ט מוסדות חינוך שולבה בדו"ח במסגרת עיקרי הממצאים וההמלצות.

הערות ראש העיר לדו"ח מבקר העירייה 2010

בטחון מוסדות חינוך, בטיחות מוסדות חינוך

ראש העיר מאמץ את המלצות המבקר ומברך על עבודתם הברוכה לשמירת בטיחות ובטחון התלמידים ברחבי העיר רמת גן. להלן התייחסות להמלצות המבקר:

הסירור הממונע (סעיף 12 לדו"ח המבקר)

ראש העיר קיבל את המלצת המבקר תוך שהנחה להקפיד להחתים את הגננות על הטפסים, להביא הטפסים החתומים למשרד הקב"ט לפחות אחת לשבוע, לתעד הליקויים והמעקב אחר הטיפול בהם ולקיים ביקורת מתועדת על ציוד החרום הנדרש ברכב.

פיקוח ובקרה על האבטחה (סעיף 18 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מעדכן כי המאבטחים הונחו לחתום ביומן ולהעביר הדיווחים באופן שוטף למשרד הקב"ט. כמו כן, הונחה הקב"ט להכין תוכנית עבודת מסודרת לבדיקות יזומות במוסדות החינוך ולתעד את ממצאי הבדיקות והליקויים שנמצאו.

השתלמות עב"ט (סעיף 20 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מקבל את המלצת המבקר תוך שהנחה להקפיד השתתפות כל העב"טים בהשתלמות.

תיקי בטחון (סעיף 22 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מעדכן כי תיקי השטח והבטחון מעודכנים בהתאם לצרכים ולשינויים בפועל.

תרגילים במוסדות החינוך (סעיף 22 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מקבל את המלצת המבקר תוך שהנחה להקפיד לקבל מכל מוסדות החינוך דיווח על קיום התרגילים ולנהל מעקב אחר מידת הביצוע. כמו כן, הנחה להפיק לקחים מהתרגיל הארצי ברמה הכלל עירונית של מוסדות החינוך.

מנהל בטיחות מוסדות חינוך בעירייה (סעיף 33 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מצייין כי נכון להיום, לא ניתן להוסיף תקנים לנושא. במידה ויוספו תקנים, תבחן אפשרות מתן תקן לאחראי בטיחות.

ניהול הבטיחות בבתי הספר (סעיף 34 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מקבל את המלצת המבקר תוך שהנחה ליישם תכנית הבטיחות השנתית של האגף ולרכז בכל מוסד חינוך המערכה לתיעוד המאמצים בנושא בטיחות כמפורט בחוזר מנכ"ל משרד החינוך ובתכנית אגף החינוך.

תיחקור אירועי בטיחות והפקת לקחים (סעיף 35 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מקבל את הנחיית המבקר תוך שהנחה את הממונים לנהל ניתוח של תאונות במוסדות החינוך לצורך הפקת לקחים ומניעה עתידית כמפורט בתכנית אגף החינוך.

מבדק בטיחות שנתי (סעיף 37 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מקבל את המלצת המבקר תוך שמעדכן כי המבדקים החסרים במבדק הבטיחות השנתי מבוצעים בימים אלו. כמו כן, מעדכן כי תיעוד הליקויים והמעקב אחר ביצוע התיקונים ישופר, תוך שימוש במערכת ממוחשבת.

ביקורת בטיחות ע"י הקב"טים (סעיף 39 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מקבל את המלצת המבקר תוך שהנחה לבצע ביקורות סדירות לפי תכנית סדירה ולתעד כל ביקור, את ממצאיו ואת המעקב אחר תיקון הליקויים במערכת אחת מרכזית.

כיבוי אש בגני ילדים (סעיף 41 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מקבל את המלצת המבקר תוך שהנחה לוודא כי כל מי שנמנית על צוות הגנים עברה הכשרה בסיסית בתפעול המטפים וכי כל אנשי הצוותים יודעים היכן נמצא המטף.

ניהול ממוחשב (סעיף 62 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מציין כי תיבחן אפשרות הקמת מערכת ממוחשבת לניהול הבטיחות במוסדות חינוך בהתאם למסגרת התקציב.

נוהלי עבודה (סעיף 48 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מקבל את המלצת המבקר תוך שהנחה להכין נוהלי עבודה מחלקתיים בתחום הבטחון ובתחום הבטיחות ובכלל זאת לדרישות בנושאי פיקוח, דיווח, תיעוד ומעקב אחר ביצוע.

רכב ייעוד לפיקוח (סעיף 47 לדו"ח המבקר)

ראש העיר מציין כי תיבחן אפשרות העמדת רכב מחלקתי לרשות הקב"טים בהתאם
למסגרת התקציב.